„Kas zemē varenā ir cieši ieaudies
Līdz pašiem dziļumiem ar izturīgām skarām,
Tas brīžos trauksmainos, kad vētras sacelsies,
Gūs drošu uzvaru pār visām posta varām.”

VILIS CEDRIŅŠ /1914 – 1946/

VILIS
CEDRIŅŠ

SIDRABA JĀTNIEKS

Dzejas un poēmas

© Vilis Cedriņš 1935
© Eraksti 2025
62 lpp. / ~ 0,3 MB

Brīnumu Dievs

Sen teica teiksmas un skandēja daiņas —
Ai, Dievs, cik likums tavs ražens un cēls!
Nu raugot nolemtos mūžus un maiņas,
Ceļ krūtis vareni brīnums man kvēls:

Kur pāri ārēm slīd ausmā tev pēdas,
Tur saule zeltotu ābolu sviež.
Kur glāsti stiebrus, raug — vārpas jau vēdas,
Kur plūdo elpu, zieds smaržu tur viež.

Kad naktī zvaigznes pār plašumiem margo,
Un ceļus vandot sāk ziemelis skriet —
Tu izej pamestam sērdienim sargos
Un paver stigas, kas ciematos iet.

Gan audzē tikumos augstu un zemu,
Gan ruden līdzini briedumu šo.
Ko sniedz ar gausu, to priecīgi ņemu
Un laimīgs pateicos, Dievs, tev par to!

Un raugot dzīvības mainīgos ceļos,
Kad tava vara uz pilnību veļ,
Līdz tā kā zvaigznes rit dvēseles veļos —
Tavs likums brīnumā krūtis man ceļ!

Laimai

Visām dziesmām liec traukt tā kā putniem pret gaismu,
Visām teiksmām liec teikt, mūžs ka brīnumos zvīl.
Paver ceļus un laid jaunu pasaulē laismu,
Lai ar asniem tā zeļ, lai ar sauli tā mīl —
    Laima, likteņa lēmēja, labā!

Mani kairini tu — rokā sidraba ābols,
Kad es sniedzos pēc tā, manu — guvums cik tāls.
Laimi solīja man maijā pieclapu dābols,
Pirms es satveru to, jābrien akačains vāls —
    Laima, gurstošo gājēju glabā!

Ļauj kā zvirbulim kārt lizdu liepzara galā,
Jautri aizplūdīs mūžs lemtā mazumā man.
Vien lai dziesmā zan gaiss posta piesētā malā,
Lai no pusnakts tā šalc, lai pret sauli tā skan —
    Laima, valdniece, varenā dabā!

Dziesmai izskanēt lemts rēnā apvāršņu dvašā,
Dziesmas vijējam ciems veļos blāvojas salns.
Bet no skaņām, kas reiz rāva plūdumā plašā,
Ļauj, lai atbalsīs šalc vēl pēc kalnāja kalns —
    Laima, likteņa lēmēja, labā!

Māŗas zeme

    Ai tāli novadi ziemeļu zemē —
    Dūkanu kumeļu izjāja jātnieks.
Dienu jāja, nepazina, vai skan puri, vai tīrumi —
Sniegi lauku līdzināja ritenī griezdamies.

    Vakarā pazuda putenī ceļi,
    Nozviedzās dūkanais, nosvilpa jātnieks.
Attecēja mīļa Māŗa debess pušu atslēgām,
Ceļu šķīra, pakaļ teka liepu lapas klāstīdama.

    Tālumi vizēja sarmotā rītā,
    Pārjājis Vidzemi, vīrs sauca skaļi:
— Es jau tevi sen pazinu, Māŗas zeme, vecainīte,
Te guļ brāļi kaŗavīri, te māsiņas rakstītājas.

    Noklusa viesuļi, sastinga meži,
    Kalngalā uzjāja sidraba jātnieks.
Stājis zirgu, raudzījās: zemei debess pasmaidīja,
Sniegi sniga saulītē, veļu ļaudis kāzas dzēra.

Rīga dimd

Dzimtā valsts, svētums mans, tavi lauki miera pilni —
Klusi vējš kalnos šalc, meži rāmi vētrā zan.
Upju pulks lēni veļ spožā jūŗā maigu vilni,
Lejup vien tālums viss milža sparā dun un skan:
Rīga dimd, Rīga dimd! — Ko tur rīts un vakars kaļ,

Kāds gan liels dzirnu zobs augu dienu miltus maļ?

Tāls tas laiks — svešnieks ļauns tautai slēdza Rīgas vārtus,

Gruzda vien torņos tumšs Dieva svētais uguns zaigs.
Mākto pulks naktīs vēl kalnos dedza spožus sārtus,
Kungiem tiem pretī skaļš nodimēja kalums baigs:
Kalvis dažs kala jau asus šķēpus audzēm tām,
Kuŗas jauž teiksmu gars cauri ciltīm nākošām.

Tuvs tas laiks — spara pilns latvis teica savu vārdu,
Ikviens vīrs drosmē liels kaujā gāja dunēdams.
Tumšo bars vēlās prom tālumos ar dobju dārdu,
Dimdā tai šalko vēl vareni ik Rīgas nams.
Torņos lemj Laima jau saules mūžu pilsētai,
Vadons dižs lai no tās valda grožus zemei šai.

Rīga dimd, Rīga dimd! — Kas pār klajiem kvēles mētā?

— Kļuvis brīvs latvju vīrs savas tautas ēzē sit.
Rīgā kaļ, skaidas lec katrā Māŗas koptā sētā,
Lai kā brīns laukiem drīz zelta laiki pāri rit.
Tumsā zūd, purvā trūd simtu gadu gruzdums sūrs —
Pašiem mums jākaļ spožs savas tautas gara pūrs!

Kraukļa gadi

Kraukļa gadi

Kur kalniem pāri ceļas priežu stāvi
Un tālu atblāzmo kā sārti kāvi,
Kur vaivarājs ar sveķi smaržas mij,
Kur briedis grīslī staignu teku vij —
Reiz nolūkoja krauklis priedi gludu
Un virsūnītē cēla lizdu rudu.
Aiz tāliem mežiem guvis mītni šo,
Viņš vērās liels pār klaju zaļgano.
Kad martā Māŗa lizdā bērnus šķīla,
Kā saule sila putna krūtīs mīla.
Ai, cik tam laimē balss bij salda gan!
— Tā visu putnu klaigām pāri skan.
Viņš rotājoties ķēra mūdžu barus
Un spārnus cilāja kā mēness starus.
Reiz zvaigžņu naktī viņam vērās ceļš
Uz ziemeļiem, kur bangās jūŗa elš,
Lai, pārlaižoties Lielas dienas rītu,
Ar jūŗas veldzi bērnus nokrustītu.
Bet kamēr mājup laidās krauklis zalgs,
Aiz mežiem noskanēja grāviens spalgs.
Un augstā priedē izlūks kāpa vērot —
Vai naidnieks sāk šo zemi liesmām mērot?
Viņš neredzot, kurp iebrucēji trauc,
Vien dzirdēja, ka bargi krauklis krauc.
Tas nikni kāpējam pa pieri sita,
Ka sejā sāļas ūdens lāses rita.
Un krizdams juta vīrs, ka viņu baŗ:
— Reiz, nekrietnais, tev krauklis atriebt var!

Bargs Dieva sods pār kraukļa bērniem gŗuva —
Par kovārņiem tie nekrustīti kļuva.
Uz izdzimumiem krauklim blenzt bij kauns,
Viņš lizdā sēdot tālu vērās ļauns.
Un posta putnam naids pret ļaudīm krājās —
Viņš visai baltu ciltij pretī stājās.
Kad melna nakts pār zemi nogulās,
Viņš vaļā logā pilī ielaidās.
Jau māca taurētāju dusa smaga,
No pagalvja tam krauklis tauri zaga
Un projām laidās zibsnīdams kā vaŗš,
Aiz vārtiem bargi kraucinot: kaŗš, kaŗš!
Kad skaudri noskanēja kraukļa brēciens,
No guitas taurētājam bij viens lēciens.
Viņš jauda: jāsauc kaŗotāju pulks,
Lai tālu zvēro kaujas uguns spulgs.

Bet drebēdams viņš pilij skrēja cauri,
Bāls sastingdams — kāds zadzis bija tauri.
Jau zili melns pār leju vēlās tvans,
Un svīda rīts aiz priedēm iesarkans.
Ik dienu zeme gļuva kaŗa duņās,
Kad mācās kaŗotājs tērpts dobjās bruņās.
Dažs bilda vēl: kam kaŗa taure klus?
— Par pilīm guns met pelnus zilganus.

Kad krāsmatas, kur pilis gāja bojā,
Ar gadu simtiem zaļas apsūnoja —
Jau atkal laidās zibsnīdams kā vaŗš
Pār mežiem krauklis kraucinot: kaŗš, kaŗš!
Un nikni sasaucās drīz kalns pret kalnu —
Kaŗš plosījās ar zibšņiem, tumsu, salnu.

Vai ugunspuķes zied līdz pamalei,
Vai melnām sagšām meitas ziedos skrej?
— Ai nē, jel klausies dobjā dunā —
Tur nāves laukos asins putni runā.
Vecs krauklis asiņainu ražu šķin,
Ar kovārņiem un vārnām dzīras svin.
No gadu simtiem rēpjaini tam nagi
Un dzelzu spārni ceļas smagi, smagi.
Ir viņa balsī dzirdams savāds spars —
It kā tur runātu simts vīru bars.
Kaut ļaužu naids ap viņa gaitām vijās,
Tak gadu simtus visi viņa bijās.
Viņš šogad atriebībā kaisa viss —
Bij nācis trešais gadu simtenis,
Kopš mantoja pār savu cilti lāstu.
Nu gribēja viņš pildīt teiksmu stāstu. —
Priekš nāves šķiļot bērnu pēdējo,
Tam asinīs bij jānokrusta to —
Tad Jods no bērna ļaunu pūķi audzēs,
Kas pasaulē ne vairs ko glābs, ne saudzēs.
Pret sauli krauklis zibsnīja kā vaŗš,
Vēl dzīŗu laukā kraucinot: kaŗš, kaŗš!

Jauns kaŗa kalps no ugunīm un mēŗa
Bij atbēdzis, kur priežu skūpsna sēra
Un biezi dumbri dienām slēpa to.
Reiz saklausīdams kraukli briesmīgo,
Viņš droši kāpa vērot augstā priedē,
Kā asins putni valdinieku biedē.
Bet gaisa viņa skatam tālais loks,
Kad raudzīja, ko lizdā lolo koks:

— „Vai miera nebūs Latvei agri, vēlu? —
Vecs krauklis audzē atkal ļaunu dēlu,
Kas dzintarzemē jaunus kaŗus sauks
Un posta laukos kauliem pāri krauks.
— Nē, briesmu paudējam es bērnu kaušu,
Tam burvja akmeni no knābja raušu.
Zem mēles varonim ja likts šis krams,
Tas varot visur staigāt neredzams,
Un šķēpiem lūstot, neizcīnot kaŗu,
Vēl dižu turēt brīvas tautas garu!“

Kad lietā likts bij padoms teiksmainais,
Viņš trauca prom, kur briedā dvesa gaiss.
Vēl redzot pirmo sējēju un ganu,
Viņš lika jaust tiem Laimas pārnākšanu.

Par priežu galiem rietā krauklis palss
Drīz pārlaidās un viņa skaudrā balss,
Pret lizdu nākot, plūda mīlinoši.
— Kam neatsaucās pretī aicinoši
Bērns lolotais? — Viņš lizdā ielaidās
Un sastinga — ai asins lāma lās!
Vēl gurdi dvesdams gadu simtu vaidu,
Viņš nejuta ne mērķu vairs, ne gaidu.
Viss tas, kas laika metos grauts un krāts,
Bij viņa sirdij pāri plūdināts
Un ierāva tur naida rētu šķību.
Nu kļuvis viens, viņš alka atriebību —
Ar sparu pēdējo viņš smags un lēns
Vēl aizlaidās kā pelēks lietuvēns,
Lai pašu zemes valdinieku gāztu.
Ar tēraudzilo knābi vaļā vāztu
Pils logā ielaidās viņš naktī vēls,
Kur dusā midzis valdinieka dēls —
Pa blāvo putnu ceļu projām nesa
Cilts sargu pēdējo uz aizmēnesi.
Kad bērna vaidos drebēja vēl ārs,
Drūms senais uzvarētājs, slavas kārs,
Reiz skatījās, ka posta putna rauta
Zūd viņa zobena un krusta tauta.

Pēc gadiem pārlaižoties ruds kā vaŗš
Jau sāka krauklis vēsti saukt: kaŗš, kaŗš!
Viņš rada atkal savu milzu priedi,
Kur bargi atskanēja senie biedi.
Šai mežā nācis bija puisis jauns
Un klausījās, ko vēsta krauklis ļauns:

„Vai latvis, sākot kaŗu draudīgo,
Mirs cīniņā, vai atgūs zemi šo?
— Tu, plēsēj, neteiksi? — Mans cirvis strādā —
Es priedi cērtu jau, lai apļi rāda
Tai brīdī, kad tavs mājoklis būs gāzts,
Cik vecs šis koks un tavējs briesmu lāsts.“

Un krauklis, cirstai priedei līgojoties,
Jau tauri tvēra, sākdams projām doties.
Bet spārnus veltīgi viņš plšsi veŗ —
Vīrs cirvi nometis, jau šautni tveŗ.
Vēl tālē platus burvja lokus mezdams,
Putns vēlās zemē, beigu elpu dvesdams.
Bet pāri klajumiem, kas briedā tvan,
Skaļš taures sauciens vienojoši skan.
Kur neredzamā gars vēl bij par vāju,
Tur tauta cīņu veic ar taurētāju.
Krīt krauklis, postnesis, krīt naidnieks svešs,
Bet mūžība no senas tautas dveš.
Ceļ slavas karogu pret ausmu droši
Pār Latvi varoņi un vaideloši.

Kauguru bajārs

1.

Latviešu bajāru paaudzes jaunās,
Nedienu briesmas kad pāri jums gāzmo:
Vieni kā apses dreb izbailēs ļaunās,
Otri kā ozoli negaisā brāzmo —
Paceliet acis ar bijību tīru
Aiz trīs simts gadiem uz raženu vīru!

Raugait uz kalnu, kur Eniņu sēta
Ceļas pār novadiem Kauguru draudzē.
Āre aiz āres zib briestoša, svēta —
Vēji tās ieaijā, lietus tās audzē,
Saule tās stiprina, uzaustot kļavās,
Norietot vakaros Jumaras gŗavās.

Pagalmā iznācis Krišjānis stingri
Lāčplēša delnām šo zemi, šķiet, satveŗ.
Koki dun līdzi, kad soļodams vingri,
Ausmā viņš laidara duravas atveŗ.
Ai, Māŗas devums! Pa gatuvi šauro
Trīsdesmit raženas raibaļas mauro.

Dābolu saldu kā medu ēd maudams
Atālā aŗamais kleškāju vērsis.
Spīļainu arklu pār celmājiem raudams,
Līdumus visus par ārēm viņš vērsis.
Irdu kā šūnu plēš laukos ik stūri
Zirgi kā lāči un vīri kā mūŗi.

Rudenī, paveŗot piedarba šautru,
Krišjānis vējos kaŗ sietus un vētī.
Aizvadot gadskārtu bagātu, jautru,
Labība gluži kā straumēm plūst klētī.
Iznāks ir saimei pa dālderim, grašam,
Ir muižā nomai, ir paliks vēl pašam.

Tomēr kaut Eniņam vagara rijas
Jākuļ ne dienu nav līgojot sēri —
Klauša aiz klaušas ik brīdi tam mijas: —
Jāgādā muižniekam zivis un zvēri,
Jācilā veseris vingri uz laktas,
Jāsakaļ muižai gan rati, gan saktas.

Nodimdi, kaltuve, rūciniet, dzirnas,
Airējies, laiva, ar vēteri Gaujā!
Lamatās pinaties, āpši un stirnas,

Saļimsti, briedi, pēc šāviena strauja!
Gādādams muižniekam diženu nomu,
Kauguru bajārs gūst bajāra lomu.

2.

Ai Gaujas kŗāces, ai atvari spoži —
Kāds briesmīgs mēris par dzelmēm jums šļūd?
No straumēm vijas vēl sidraba groži,
Bet visas līdakas sausumā zūd.

Ik rītu Krišjānim zivju tukšs tacis,
Ar tukšu somu uz muižu iet bail.
Tur, lomu sagaidot, kārīgas acis
Jau muižas rentniekam Grengrosam gail.

Un zinot plēsīgu vanagu viņā,
Lemj kungu Krišjānis nelūgties zems.
Drīz ātra doma tam iešaujas miņā —
Gan Rīgā tiesu man taisnāku lems!

Drīz doma tiesā viņš uzvaru guvis
Brauc priecīgs mājup, ka zvirgzdi vien skan.
Dun atkal veseris tāli un tuvi,
Un vārpas ārēs vēl briedīgāk tvan.

Ne trijas dienas Krišs nepagūst strādāt,
Kad Grengross atjājis bargs viņu rāj:
„Kas negrib allaž man līdakas gādāt,
To dzīšu mežā, kur līdumi māj!“

„Vai zviedru likumu neklausīt drīksti?“
Teic Krišs, bet dusmās kungs sarkans jau kvēl:
„Aug līcī krūmāji smuidri un mīksti —
Tas Rīgas likums būs taisnīgāks vēl!“

Un kad zem rīkstēm jau asinīs miesa,
Krišs, acīm zvērojot, bezgožus sveŗ:
„Ai, kāpēc kungi, ai, kāpēc gan tiesa,
Ja taisnu lēmumu kājām še speŗ?“

Kad laivas, tīkli jau atņemti visi,
Aiz dusmām Grengross vēl noraugās bargs,
Un, projām ejot, pie vaiga ceļ bisi —
Krīt Kāravs — modrīgais Eniņu sargs.

Nu ļauna diena pa Krišjāņa pēdām
Iet slēptu seju kā pazemes Jods.
„Kas paveiks mani?“ — viņš zīlē ar bēdām —
„Vai kunga dusmas, vai bajāra gods?“

3.

Salst Gaujas ūdeņi, aizledo dzīle,
Skan Lauska dimdoņā ezera vāks.
Bet gudru vēsti dzied vārtgalā zīle:
„Ciet vienu bēdu, gan piecas vēl nāks!“

Kad vētrām puteņus kuļot nāk ziema,
No mežiem kūtī brūk vilku bars kārs:
Nav suņa, celtu kas ļaudis no ciema,
Līdz rītu sarkans spīd laidara ārs.

„Ar ko lai nākamgad līžu un aŗu?—
Guļ vērsis asinīs nezvēru kosts.
Vēl skan man dāldeŗi, cīnīties varu,
Līdz atgūts muižnieka darītais posts!“

Vird palu ūdeņi, mutuļo dzīle,
Un marta straumes pār tīrumiem kūs.
Bet gudru vēsti dzied vārtgala zīle:
„Ciet divas bēdas, gan četras vēl būs!“

Priekš Jurģiem Grengross slēdz Krišjāni važās,
Uz vāleniešiem ar iedzīvi dzen.
Še jaunā mājā Krišs dziļās krīt bažās
Un, redzot postažu, gaudeni sten:

„Vien ciņi, cērpji še atmatās margo,
Vien skuju būda, ne rijas, ne klēts.
Dievs vai gan uzvarēs muižnieku bargo
Un žēlos mani vien karalis svēts?“

Sīkst Gaujas ūdeņi, spīguļo dzīle,
Un tērces vasaras karstumā žūst.
Bet gudru vēsti dzied vārtgala zīle:
„Ciet trijas bēdas, gan trijas vēl būs!“

Krišs Gaujas malā cērt ābeļu sijas
Un naski gludina, darvo un teš,
Auž baltu mastu, griež vītola vijas,
No ļaudīm krūmājā paslēpies svešs.

Lai bēdā deviņi vilki par bēdu —
Gan viņai Krišjānis pāri drīz ies!
Drīz oša laiva ar ziemeļa vēdu
Uz zviedru zemi pie karaļa skries.

4.

Tālumu buŗnieks dzird, atstājot sēkli,
Jūŗu tik rāmu kā snaudošu lauvu.
Mierīgi aizbraucējs klājā met ķēkli*),
Buŗas velk augstu ar sidraba tauvu.
Saskaldot burbuļos ūdeņu vālu,
Zaļgana laiva sāk braucienu tālu.

Apvāršņa braucējs ar Lāčplēša drosmi
Raugās, kur jūŗa pie debesīm balo.
Vējos ik brīdi viņš cīnās ar rosmi,
Gurušo seju sāls ūdenī skalo.
Laiva pret Zviedriju diennaktī raitā
Trīs simti jūdžu peld varenā gaitā.

Ceturto dienu viņš ieklausās braucot —
It ka aiz miglājiem ierūktos roņi.
Tie nevaid roņi, bet, briesmīgi kaucot,
Saceļas brāzmaini viesuļu joņi.
Doties uz priekšu? — Tur viļņi ceļ valni,
Atpakaļ? — Gaisos jūk šļakatu kalni.

Savaldīt stūri pret ziemeļa varu
Netrūkst tam jūŗnieka veiklības brangas.
Airējot vētrā ar divkāršu sparu,
Atmargo debess un zemu plok bangas.
Viesuļiem norimstot debesu malās,
Pēkšņi pret rietumiem apvārsnis dalās.

Paparžu apvītās klintīs Krišs stājis
Ierauga ciematus magoņu sārtus.
Septiņas dienas pa lielceļiem gājis,
Stokholmā atveŗ viņš karaļa vārtus.
Sulaiņi ceļu tam pašķiŗot, rauga,
Atnācis zemnieks pie Kārļa kā drauga.

_____
*) ķēklis — enkuris.

Krišjāni, Laima lai mājup ved tevi:
Zemnieks pie karaļa neklauvē velti.
Ja četrās bēdās pats sargāji sevi —
Nu augsti vairogi pār tevi celti.
Jūt viņš — rims kaŗi un nedienas bargās,
Ja vien no muižniekiem zemniekus sargās.

5.

Ai lieli ozoli, atvases sīkas,
Birdinait ceļmalās miljoniem lapu!
Krišs slīka jūŗā reiz, bet nenoslīka,
Pieveicis briesmas un pārcietis kapu,
Sasniedzis dzimteni vakara krēslā,
Namā pie galda sēd zīļotā krēslā.

Saimei viņš stāsta, ka airējot mājup
Varena auka no laivas to sita.
Tomēr vēl ātrumā satvēris rāju
Un, pie tās turoties, ūdenī krita.
Uznirstot augšup, viņš, sāļumu spļaudams,
Brāza pret viesuli laivu drīz skaudams.

Diženi uzsauc viņš lielajam dēlam:
„Neba es viļņos un cīņās maz cietu, —
Nu reiz par prieku līdz saullēktam vēlam
Ieņemsu dzīrās es savējo vietu.
Manu jau, bumbieŗa vīnu es dzēris —
Eniņos mani drīz ievedīs bēris!“

Pusnaktij pārejot, pēkšņi kāds ārā
Pelašķu smaržu jauc ziemeļa pūtīs.
Krišs iet pie loga un spīdumā vārā
Ragainu mēnesi ierauga rūtīs.
Bet priekš tā — piestājis zirgu pie žoga
Grengrosa šķilters glūn kāri aiz loga.

6.

Gaist dzīŗu reibums, tumst miestiņa dzīle,
Un somu dūkas jau klusumā rūs.
Bet gudru vēsti dzied vārtgalā zīle:
„Ciet četras bēdas, gan piecas vēl būs!“

Un tiklīdz šķilters nes Grengrosam ziņu,
Ka Krišs jau atgriezies mājās un dzeŗ —
Met muižas ledainā pagrabā viņu,
Ar dzelžu pātagu svētrītos peŗ.

Bet vēl, kā Eniņos rībinot kalvu,
Krišs, sparu jūtot, pa cietumu brāž,
Un bluķī ieslēgtās rokas pār galvu
Viņš ceļ un stipri pa duravām gāž.

Ai, tavu spēku! Lūzt bultas un viras,
Un valgo gaisu jauc ziemelis sīvs.
Caur staignu puru, caur niedrājiem iŗas,
No ļaudīm vairoties, Krišjānis brīvs.

Drīz savā sētā viņš saimi ceļ nasku
Un ašu kumeļu divričos jūdz,
Kŗauj vezmā apīņus, medu un vasku,
Pa vārtiem izbraucot, Dieviņu lūdz.

Kad Rīgas ugunis sejā jau strāvo,
Zem zirgu pakaviem beigu dzirksts zib —
Krišs tirgū pārdod driz vedumu prāvo,
Par zelta dāldeŗiem tālāk braukt grib.

Lai bēdā deviņi vilki par bēdu,
Gan viņai Krišjānis pāri reiz ies!
Drīz milzu kuģis ar ziemeļa vēdu
Uz zviedru zemi pie karaļa skries.

7.

Straumes kur bangas līdz apvāršņiem savij,
Kuģis pie krasta brāž tuvāk ik mirkli.
Migla kā vilna spīd zilganai avij,
Pazūd kā cirpta ar sidraba dzirkli.
Izkāpjot malā, Krišs naigāk par samu
Soļo uz stikloto karaļa namu.

Grengrosa pātagu satvēris riekšā,
Lūdzas viņš karali, muižnieku nīsto:
„Varenais Kārli, jau otrreiz tev priekšā
Apsūdzu kungu, kas taisnību īsto
Samin zem kājām bez kauna, bez goda,
Vēl ar šo pātagu svētrītos soda.“

Ziemeļu kaŗotājs, jaunotu sparu
Raugoties zemnieku varonī, saka:
„Gŗūti tev pārciest bij nelieša varu,
Nebēgi tomēr no iemītā taka.
Dzimtenē braucot, drīz bajārs tu kļūsi —
Visu, kas bija tev — atpakaļ gūsi!“

8.

Kas brauca, kas dimda pa lielo ceļu —
Trīs zirgi, trīs vērši, deviņas govis,
Deviņas govis, vēl bars aitu, teļu,
Bars aitu, teļu, vēl pulks cūku noviz?
— Caur Kŗāču mežiem, gar Gaujmalu glezno
Aizveda Krišjāņa iedzīvi grezno.

Brauciens stāj kalnā, kur Eniņa sēta
Ceļas pār novadiem Kauguru draudzē.
Āre aiz āres zib briestoša, svēta —
Vēji tās ieaijā, lietus tās audzē,
Saule tās stiprina, uzaustot kļavās,
Noriet vakaros Jumaras gŗavās.

Saimnieks, kam sešdesmit guļ jau uz pleciem,
Sajūt, ka nediena balta reiz balo.
Trīs apļi vairāk jau ozoliem veciem,
Un senās straumes tā dobjāki palo.
Sietiņš kad ielīgo launaga pusē,
Laukos viņš svētlaimīgs klaiņo un klusē.

Raugait — ap Krišu zib laikmeta grieži —
Nākotne raiba un pagātne melnā.
Iegūtais nedrups kā čaugani ieži,
Ja gods mīt sirdī un vīra spars delnā.
Rūdaities, bajāri, zibšņos un liesmās —
Dievs no jums negriežas projām pat briesmās!

Tālumu jājēji

Tālumu jājēji

1.

Liepu lapu lokā liecas laiks ap tevi, teiksmu dzimta,
Jūgā mākto senču pēdas pazūd jau aiz gadu simta.
Pirmo soļu atbalsis vēl no Dikļu dumbriem dim —
Tur reiz priežu mājoklis bija kalpu ļaudīm trim.
Dēlam caurā dūmu namā vēja māte šūpli kāra,
Putni ogas salasīja, svārkus šuva mīļa Māŗa.
Kokiem līdzi auga zēns, dienām ilgi pamests bārs,
Tikai nakšu melnumā pārlaidās kā kraukļu pārs
Tēvs ar māti šurp no muižas, kur tie aŗa, kur tie sēja,
Mala dzirnas, kūla rijas, kunga dārzus izravēja.
Mājās mēnesgaismā tēvs savus laukus kopa gurds,
Juzdams, ka ap galvu sen posts kā melna dzilna spurdz:

Trim graudiem rudzi auga, zēla lāčauzas un kūla,
Pelavainu rudzu sieku gaŗam gadam saime kūla.

Brangās kunga līča pļavās, augu dienu celdams sirpi,
Savam bērim spilvu norā ziemai guva zemu stirpu.

Dūju spārniem laidās rīti, krastos agri kliedza stagars,
Negulējis nakti miega, devās viņš kur rājās vagars.

Rijas viras vērās drīz, tumsā noskanēja klons —
Naski nāca Tenis Drons.

Nebij Tenis stāvā varens — lielu vīru loka auka —
Ziemelis tam pāri pūta, kad viņš soļoja uz lauka.
Pelu maizi koda kārs, grūsli strēba pavalgam,
Dienu, nakti kalpojot, vaigs kā rāva bāla tam.
Spītā visus zaimus cieta, kad to vagars slinku pēla,
Ļaunas dienas sev pār galvu tā kā lemess zemi vēla.
Vagas bija varenas, zeme raupena kā krams,
Nopūtās kā rubenis, arājs bēri vadīdams.
Sīvā darbā liektā saime raudāja kā lietū priede,
Kalpu asarām jo rūgtām pilna plūda gaŗām Briede.
Bēŗa spalva kūpēja kā uz ārdiem jēkulas,
Un no lūpām izšāvās Tenim lāsts kā bulta ass:

Jaunā muiža, moku pils, bargiem kungiem nāks reiz gals,
Vārnas tavas rijas kuls, zila odze miltus mals!

2.

Darbs ira, darbs ira man ziemā gaŗā,
Nav miera svētdienā, ne svētvakarā.
Jo cēlu spriguli, jo gura rokas,
Ne kungam darbs trūka, ne rijā mokas.
Tumšs ira, tumšs ira, kā tikšu mājās? —
Pa sniega āriņiem vējmāte rājās.
Tec gaiši, mēnesi, pa zvaigžņu klāju,
Lai tieku mājās caur priedulāju.

Drūmu dziesmu dziedādams Tenis, mājup soļus speŗ,
Sētas dangas izbridis, balts kā sniedze šautru veŗ.
Caurā ieŗa tvana dūmi sajaucas ar zilgu dvašu,
Kad viņš, skalu iekvēpēdams, prasa sievai balsi ašu:
„Vai no auzu apcirkņa bērim skopu sauju sniedz? —
Dzirdot mani pārnākam, viņš pēc ēsmas skaļi zviedz.“
— „Lai līdz tālai Ūsiņdienai lopiem ēsmu saglabātu,
Auzu sauja jāņem maza, jādod pura siens ar sātu.“
„Es neļaušu kumeļam ziemu egļu skujas kost,
Kunga pļavā jāsāk man putenī pēc siena jozt!“
— „Nebrauc, posts tāpat mums pretī“ — čaklā māte baigi zīlē —
„Blenž kā raudas pura dzīlē.“
Bet jau arājs stallī kāpj. Kumeļš zviedzot bēdas sūdz,
Izpleš acis brīnumā, ka tik vēlu ilksīs jūdz.

Dangu ceļu ritenī vanda varens vējputenis,
Bet pret mērķi brāžas Tenis.
Un caur eglēm pārslainām, sniegs kur juku jukām birst,
Roka siena kaudzē nirst.

„Nedod, Dievs, man ļaunu dienu — sevi kauna darbam ļauju —
Vājam bērim slepus gūstu kungam lemto manu pļauju.“ —
Pēkšņi norimst puteņi, kad viņš vārsmo vārdus šos,
Un ar zvaigžņu puduri mēness uznāk debešos.
Tenis mārsnu pilnu loka ruds kā dūnis zvaigžņu gaismā,
Un tam rokas trīs kā vāles, acis zibšņo tumšā baismā.
„Kungi spriedīs — ēdis še briedis, kad to moka sals,“—
Bet tam braucot nopakaļ paliek sliežu vijjums palss.
Mājā bēri glauda Tenis — „sienu likšu ēžās tavās,
Kamēr Ūsiņš maijā vedīs pieguļnieku purņu pļavās.“
Tumsā gailis spārnus sit, rīta darbam ļaudis ceļ,
Tenis, namā negājis, jau uz muižu teku šķeļ.
„Aizver, Laima, klaiņu gaitas,“ — Tenis baiļu raizēs vaida,
Klajos aizrit baisas klaigas, gaisos zvaigžņu gaisma baida.
Birzē vēl kā burvja balss nodreb irbes brēciens tāls —
Piedarbā brien Tenis bāls.

3.

Saule šķēpiem sārtiem
Sidrabvizmu jauc.
Taurē pūšot, kungs pie vārtiem
Kalpus kopā sauc:

„Mums no siltās migas
Jāiztrenc ik zvērs!
Šorīt brieži iemīs stigas,
Lapsas alas vērs.

Sniega kārtai jaunai
Pāri, venter, skrej! —
Nu var tekas redzēt caunai,
Pēdas vāverei.“

Te pie kaudzes izjauktas vīri zirgus tura ciet,
Ne te cauna, ne te vilks — divas sliedes dumbrā iet.
„Lai skrien zvēri šoreiz sveikā — zaglim jādod zagļa tiesa!“ —
Barons sauc un aizjož mežā, noskandēdams zelta piesi.
Drona sētā sliedes zūd. Dusmās sārts viņš viras veŗ,
Skarbu balsi sadzirdot, māte skūpstam roku tveŗ:

„Kungs, ai piedot spējat —
Vakar zaga tas,
Nedienas kad pāri skrēja
Mums kā žagatas.“

Nievā klausās koka kungs, kalpus radis kājām mīt,
Teikdams: „Taisnu spriedumu tiesa viņam lems jau rīt!“
Bargs kā rudais peļu vanags projām savā muižā jādams,
Tenim likteni drīz vēsta, asas rīkstes ceļot, rādams:
„Kas zem manas pātagas bijīgs negrib stāvu liekt,
To uz Sibiriju triekt!“

4.

Lai aug priedes, lai aug egles, kur reiz cēlās Drona māja —
Pavasarī viņas saimnieks tālos ceļos projām gāja.
Mūžam miglos Zilais kalns, mūžam Briedes pali krāks —
Tikai Tenis nepārnāks.

Dzeguze to apzvanīja, cūka kalnā raka kapu,
Dzenis nokaltušā eglē kala krustu knipu-knapu.
Bāriem, mežu atstājot, līdzi raudāja ik krūms —
Vērās rūpju gājums drūms.

Uz Tāšu ciematu dzīvot tie pārnāk,
Kur māte margainu nēzdogu auž.
To rudai dzērvei liek ruden zem spārna,
Lai tālēs gājējam sveicienus pauž.

Lai stāsta Tenim, ka kunga balss bargā
Vairs muižas gaitniekiem jāklausa nav.
Nu Laima modri ik arāju sargā —
Tiem pieder druva un nams pašiem savs.

Tās runas ļaunās, kas dzimtai nes postu,
Ar nasko darbu jauc māte arvien.
Auj stāvot kājas un tekot jož jostu,
No druvas druvā kā kamene skrien.

Dēls gāršu ganībās govis jau gana,
Kur Dieviņš zīļotu krēslu tam ceļ.
Un māte zīlē pēc dzeguzes zvana,
Kad ars viņš dumbru, kas vecainē zeļ.

5.

Gurdam izsūtāmo pulkam miglā pēdjās jūdzes rieta,
Krustiem kaltā krievu zeme bija šķērsām pāri ieta.
Sejās postā rūdītās dega naids un nemiers kluss,
Tikai Tenis zīlēja, novērodams austrumus:
„Saule pāri Urālkalniem šorīt rotā zeltābolu, —
Laimes māte Minusinskā manim zelta dienas sola.
Bij man sava bēŗa dēļ tālu ceļu pārstaigāt,
Beidzot mala nolemtā svešos kalnos pienāks klāt.
Nesēroju, neguģoju šķirts no ģimenes un māju —
Pūzdams žēlus ūpja vaidus, drīzāk Dievu kaitināju.
Tiklīdz malu mierīgu manas smagās kājas sveiks —
Rokas darbā vārdu teiks!“

Un pēc dienu dienām nācis pulks pie Sajāna un Usas,
Skaudras lāpstas riekšās tveŗot, rok bez atpūtas un dusas.
Ķērpjains tundras merģelis sešas pēdas cauri šķelts,
Dziļu oļu ieplakā rūdas slāņos zibšņo zelts.
Šķirotavas straumē smiltis aizpludo uz lejas teci, —
Kārām acīm kāpnēs gaida savu laimi vīri veci,

Kas pēc darba briesmaina šķīrušies no dzimtenes,
Ļaujoties, lai trulums ļauns viņu soļus priekā nes.
Visas grēka padibenes vienmēr viņi izbrist alka,
Jau no bērnu kājas slāpstot ugunīga vīna malka.
Kad ar zelta gabalu aizies laimīgs prīskāters —
Kamēr nāvē kritīs viņš, visus krogus sausus dzers!

Viens aiz otra projām steidzas zvēra laimē svešie ļaudis —
Tenis, krājot katru nieku, nekad nebij viņus skaudis.
Un kad mazas drupatas viņš pēc gadu gadiem gūst,
Lai gan trimdā vientulīgs, vaļā reiz no biedriem kļūst.
Domājot par Dikļu dumbru, sen kas zūda ziemā baigā,
Viņš kā sēne nolemj nokalst pats uz sava ciņa taigā.
Vilkam patīk miglas rīts, vanagam — saules gaiss,
Zeltracējam — uguns vīns, Tenim — kumeļš dūkanais.
To viņš sādžā aši pircis, aizjāj mežos upei blaku, —
Desmit asu augstas klintis vietām pārtrauc zāļu taku.
Milzu mežos pazarēm cauri neredz debesis,
Un ap ciņiem salušiem krēslā odu bari ris.
Dienu Tenis auļos steidzas, nakti guļu rauš kā kapu,
Sev un zirgam virsū kļaujot prāvu kaudzi pērnu lapu.
Dzīvība še dzirkstele, kas draud sīvās vētrās dzist,
Solis viens — un jājējs var milzu zvēra ķetnās krist.

Kad pēc trijām dienām taigā Tenis rauga sādžu pirmo,
Upes straume brīnā veļas — bailēs viņa mati sirmo.
Sauc viņš tomēr: „Ceļš vēl tāls man līdz gaitai pēdējai!“ —
Un ar sparu jaunotu jāj līdz lejas Bulankai.
Pretī spulgo krāšņa plauksme — varens spēks dveš katrā ziedā,
Sibirijas melnā zeme līgo pasakainā briedā.
Šajās druvās latvieši ilgi neredzēti iet,
Un aiz prieka nezin viņš ne vairs raudāt, ne vairs smiet.

Drīz viņš plostu upē vada, vilkdams krastmalā ar virvi,
Naski jaunās mītnes vietā baļķus veļ un cilā cirvi.
Kamēr sādžas austrumos, baltām spārēm vizēdams,
Ceļas Drona nams.

Kuplumā sacero mežs, druva, krūmi,
Govis dod piena tam deviņas ķipas.
Aitām aug septiņi podi pie ļipas
Zilganas vilnas kā pavarda dūmi.
Raženas cūkas dveš kviecienu asu,
Bites nes dobumos medu un kvasu.

Kur iesēj graudu, tur rudenī riežas
Ķekars pie ķekara, roga pie rogas.
Mežos var saujām grābt riekstus un ogas.
Gadskārts kā teiksmainas dzirnavas griežas —
Salkušais ienācējs jūtas kā sapnī,
Varenais Dieviņa devums vai apnīk.

Tomēr Tenis rudeņos vakarzvaigznē raugās žēls —
Šķiet, tai pusē sērās ļimst līgava un mazais dēls.
Viena doma šaujas prātā drīz kā diženākais guvums,
Un ar dzimtā dumbra smaržu viņam rodas burvīgs tuvums.
Stallī viņam grīdu speŗ pupu ziedu kumeļš možs,
Kam zib sedli spangaini, iemavs rotāts zīlēs spožs.
Viņš to straumē peldināja, siltā saulē nožāvēja,
Lai tam zelta pakaviņi, vaŗa naglas nerūsēja.
Tam būs klajus pārauļot, krievu zemi rībināt,
Briedes krastā stāt!

6.

Tā neskrien liesma pār kaltušu zāli,
Kā stepes rumaks aiz pavadas rauts.
Jūk krēpes viļņojot krāšņi pret tāli,
Kad latvju jātnieks pret vakariem trauc.

Pēc straujām dienām uz pleca viņš zīli
Ar vēstīm pirmām no dzimtenes jauž.
Kur Burtnieks ūdeņus šūpo uz dzīli,
Viņš laimē galvu pie ozola glauž:

— Prieks, kam jau krūtīs kā koks vētrā duni?
Vēl nav līdz dzimtajam dumbrājam jāts!
Skrej auļos, dūkanais, šķil zvirgzdos guni —
Tur būs tev auzas, man liepu galds klāts!

Drīz jājis sētā, kur mīļi māj koras,
Dzird gana dziesmu un pavaicā kvēls:
„Kas dzied tik lūdzoši, sēri aiz ñoras?“
— „Tas jau tavs šūpulī atstātais dēls!“

„Teic, dēls, vai pamāte dara tev pāri,
Bez saules vēli kad laidarā dzen?“
— „Ar rīkšu sauju tā sagaida bāri,
Kam tālās ārēs iet māmuļa sen.“

„Ai bēdu, bēdu, klāj apvāršņus migla,
Kad naktīs bāreņi asarās elš.
Lai dziesma līksma un gaita tev žigla, —
Uz laimes zemi spožs vērsies mums ceļš!“

7.

Radu, draugu jauno dzīvi drūmu seju Tenis rauga:
Kungi prasa lielu tiesu, plienā smilgas vien tik auga.
Caur istabu ūdens tek, vēji svelpj pie caurās rūts.
Dižus vārdus runājot, viņam drosmē ceļas krūts:
„Kļūsti stipra, māktā audze, savu mantu nastā ņemi,
Jāj man līdzi simtu jūdžu — tur tu gūsi savu zemi!“
Ļaudis mana glābiņu, dzirdot Teņa vārdus šos,
Un no Dikļiem, Umurgas dodas svešos tālumos.
Drons ar dzimtu virkni vada, skanot zvārguļiem pie loka,
Un pirms mēness uzaug apaļš, taigā rāda viņa roka:
„Trūdu zemi auglīgo, cik vien tālu redzēt var,
Laimas audze, ar!“

Saules griežos lejas sādžā paceļ jumtus latvju ciemi,
Druvās ejot dziedādami, ļaudis savu Dievu piemin.
Bet kad dzīrās rudeņos visus kopā sasauc skals —
Runājot par dzimteni, sāpēs notrīs katra balss.
Lai ar Tenim mūža beigas zaroja kā saule rietā
(Trijus dēlus mīļa Māŗa deva vēl pēc ceļa ietā),
Taigā arvien bālganāks šķita viņam laimes mērs,
Sievai veļos aizejot, sacīja viņš dēliem sērs:

„Manu es darbā vadīto pēdu
Aizaugam še ar pelēku sūnu,
Lai gan kā bajārs rudenī ēdu
Ziedošu gaļu, maizi kā šūnu.

Visi šie krievu klajumi plaši
Sagādā kūtra vanaga laimi.
Labāk bij klaušas pildīt, kad aši
Izgaisa dziesmā vagara zaimi.“

Saprata šos vārdus Janis, kas bij Dikļu dumbrā dzimis,
Kam pēc dzimtiem kalniem tiekties straujais gars vēl nebij rimis:
„Netīk man zelts, ko Sajānos gūstu,
Lai valda brāļi Bulankas sētā.
Es visu dodu, zemē lai kļūstu,
Gāršās kur vēji dāldeŗus mētā.“

Tēvs pie dēla balstoties taigas vējos sadragāts,
Teica to, ko klusu ciest neļauj ilgu mocīts prāts:
„Joņojot prom pa salušo gāli,
Neatstāj mani, mūžam kas skums!
Stigas viz tuvi stigas vis tāli —
Dievs līdzēs abiem izjāt tās mums!“

8.

Sīvos vējos, dziļos sniegos zemi Lauska vāle skalda,
Auļo dienu, auļo nakti divi jātnieki bez valda.
Vētra sniega kukuržņus sāk kā dadžus sejā sēt,
Dēls teic: „Vai mums naktsmājas neuzmeklēt sādžā, tēt?“
— „Griez pret vētru krūtis, Jāni, lai zūd kalnos krievu nami,
Gan reiz dzimtā sētā pārskries zirgi, pērslas metādami!“ —
Vaigā sviedru gravotā tēvam pavīd možums sīksts,
Kaut no sešiem desmitiem stāvs tam liekts kā bērza līksts.
Dangu ceļš tos stepē aiznes, nakti vējš sāk vērpties ratā,
Vīri neredz vairs viens otra, pazib šaubas drūmā skatā.
„Kam ar mani naidojies vienmēr, barga sniega māt?“—
Tenis sauc, līdz aizsmok balss, zirgs sāk grīļodamies stāt.
Un viņš iestieg pērslu virpā, seju apņem saltas skaujas,
Šļūd pār galvu sniega valnis, nāsīs kapa smarža šaujas.
Augu nakti laukā jauž nāves viesmu klajums viss —
Vien vēl valda viesulis.

Rīts. No sniegiem ārā rausies, Jānis vēro: norimst brāzma,
Asiņainā sarmā degot, atspīd kalnos rīta blāzma.
Lēcis zirgam mugurā, Jānis tēvu meklēt trauc,
Jāj un jāj, bet neatrod, sauc un sauc, bet nesasauc.

Un pret dzimteni to vienu vada baigas ceļa jūtis.
Saulei pretī jaunu vēsti uznes Dievam sarkankrūtis:
„Sniega laukos zudušais vēl pēc gaitas pēdējās,
Ziemeļvējos gaudodams, dzimtā sētā veļos jās!“

9.

Raksta māte, raksta meita, lielu ceļu neizrotā —
Visas tekas koši margo Teņa gaitā vainagotā.
Pa šām tekām traucas cilts Laimas zemē atpakaļ
Un ar sparu jaunotu drīz no važām bruņas kaļ.
No šo pēdu dzirkšu raksta manas audzes dziesma rasta,
Skan kā zīles gudra ziņa vēstoši no Briedes krasta:
„Dižens mūžam ceļa vīrs, dzimtenē kas pārjoņos,

Lai še maz, bet gausīgi zemes māte augļus dos.
Un kad arājs, veļos ejot, baltas smilšu kājas ausies,
Viņa līstās druvās vārpas žirgtam dēlam pretī kļausies.
Zemē senču lolotā laiku laikos vīri nāks,
Rokās turot vairogus, viens par otru varenāks.

Mūži un maiņas

Arājs kapa kalnā

Kam grimi, saulīte, vakarā saltā
Aiz trijiem kalniem, trim jūriņām;
Kam, arāj, paguli kapkalnā baltā
Zem trijām sidraba atslēgām?

Tā pirmā atslēga — samtainā zāle,
Tā otra — smiltis, tā trešā — šķirsts,
Pār kuŗām liecas kā tornis pār tāli
Balts krusts no žubura priedes cirsts.

Te slauka asaras atraitne vāja,
Kā apšu atvases sūras kas plūst, —
Kad viņa iedomā — bāŗi skumst mājā,
Zirgs sprauslo dīkā un lemeši rūs.

Tā paceļ skatus uz debesīm līksmi,
— Tās neraud, sauli kad mākoņi sedz.
Ir manis arājs pēc nopūtām tīksmi
Simts labu dienu vēl aizsaulē redz.

Viņš aŗ tur Dieviņam mākoņu lejas,
Maļ balto sniegu un puteņos kuļ —
Bet viņa dvēsele pēc dienu ejas
Še krusta galā ik vakaru guļ...

Un vēlu naktīs pār dzelteniem vēŗiem
Viņš sētā pārlaižas, laimi mums vēl.
Drīz ecēs papuvi dūkaniem bēŗiem
Kā spirgans balodis vecākais dēls.

Vēlā viešņa

Gaudo aiz lieveņiem veciem
Viesuļi vaimanas gaužas.
Gludens kā zalktis ap pleciem
Vakara dzestrums glaužas.

Māte, kas gaidīja dēlu
Mājās daudz dienu un nakšu,
Krēslā redz ienākam vēlu
Viešņu ar sidraba sakšu.

Māmuļa bēdu jau stāsta
Nirdama atmiņā liegā,
Viešņa līdz vaigus tai glāsta,
Midzinot aizmūža miegā.

Gaudo aiz lieveņiem veciem
Viesuļi vaimanas gaužas.
Salta kā zalktis ap pleciem
Veļu nakts tumsa glaužas.

Sērdienis

Salts vakars mežus jož sidraba miglā,
Aiz kalniem ciematos pavardi tumst.
Pa puru sērdienis gājumā žiglā
Vēl vientuļš steidzas un pavēnī skumst.

Tam basās kājas dzeļ dzelžaina zāle,
Bet senie zaimi vēl dvēselē gulst.
Drīz taki izbristi tuvi un tāli,
Par ļaudīm domājot, skats bēdās mulst.

Pie melna ciņa, kas sūnās guļ slapās,
Pēc gaŗām klaiņām viņš gurumā stāj,
Un slauka asaras norietņu lapās,
Lai vērtos tumsā, kur brīnumi māj.

Spožs mēness zaros kaŗ zeltainas dzijas.
No viņiem kalniem, kur dzimtene dveš,
Tek zelta irbe, šķiŗ vaivaru vijas
Un gurdu miegu zem spārngaliem nes.

Kā jūŗas dzīlēs peld ābeļu laivas,
Tā sapņi sērdienim aizsaulē rit —
Kur māte modri auž vaŗvīksnes saivas
Un tētis pērkona kaltuvē sit.

Vairs nekaist ziemeļa vēji, ne salna,
Līdz plakstus atvērt zaigs gaišums tam liek, —
Lec zelta saule aiz sidraba kalna,
Rauj traukties tālāk jauns gaviļu prieks.

Ōda

Brūniem pumpuriem saule vizmu vij,
Kāpjot debesīs, pāri mežu valni.
Zilā Daugava putu rozes mij,
Sen kad virpuļos kulti ledus kalni.

Tāliem augumiem strēlnieks slavu vij,
Šķēpiem māņotiem vizot nāves ceļos.
Zilā Daugava tumšas straumes mij,
Tērptas asinīs, tērptas kautos veļos.

Laikam mirdzošam dzejnieks dziesmu vij,
Kas pār apvāršņiem dunēdama šķeļas.
Zilā Daugava viļņus ritmā mij:
Un tam līdzi krūts skaņu sparā ceļas.
— — — — — — — — — — — —
Agri rotā saule Lielas dienas rītā,
Vēl jo agri bites kārklos dūc un zan.
Vēl jo agrāk mīla ceļā ziedu vītā
Tavos skatos slēpta pretī lido man.

Paveries jel apkārt — diena dzirkst un spulgo,
Un pār rudām pļavām spožas miglas lās.
Paņem sulu krūzi, zemes vīns kur gulgo,
Un ap trauku apvij puķes zilganās.
— — — — — — — — — — — —
Dzer un noreibsti, dzēriens šis ir mulss —
Tā vien mīlēt spēs, kausu kas var malkot!
Un kad sulu spēks asinīs mums guls,
Bērziem sāksim līdz salapot un šalkot.

Bet kad naktis vējš ziedos snaudīs rēns,
Putni izšķilsies perēkļos no olām —
Vienu elpu vilkt liks mums reibums lēns,
Laimē jutīsim mūžus līksmi solām.

Kad pār ozoliem saule augšup rit,
Gaisma, smaržas, gaiss jaunās šūnās aužas.
Visam saskaņā, sirds, ai, līdzi sit —
Pērnām lapām caur simtiem asnu spraužas!

Ceļmalas ābele

Aiz ezera grezni ziede
Ābelīte ceļmalē.
Tur aizgāja jauni puiši
Smuidru meiju viju vīt.

Cērtiet meijas, plūciet puķes,
Ābelīti necērtiet!
Saules meitas vaiņadziņus
Kaŗ ābeles galotnē.

Birst ābelei balti ziedi
Miglainā rītiņā.
Tai kuplā galotnē
Uzaug zelta ābolīts.

Liek Laimiņa bārenīti
Par ābeles sargātāju.
Pielikdama piesacīja:
„Nenolauz zelta zaru!“

Brīnās nakti jauni puiši:
— Kas tur spīd, kas tur viz?
Ieraudzīja ābolīti,
Taisījās līdzi ņemt.

„Lauziet puiši, ko lauzdami,
Atstājiet zeltābolu.
Lai palika zeltābolis
Bārenītes pūriņā.“

Jauns ar jaunu rokas deva
Caur ābeļu lapiņām.
Mēnestiņis tecēdamis —
Tas pārmija gredzentiņus.

Bārenīti līdz aizveda
Pār deviņi novadiņi.
Vizēj’ zelta ābolītis
Bārenītes pūriņā.

Reņģu ēdējs

I.

Apkārt namu saule tek, gaŗas dienas gribēdama,
Gar durvīm Spriņģupe zelta vilni sit.
Ieva kuplo upmalā, straumē ziedus kaisīdama,
Zem tās zālē tekā zēns gadu divpadsmit.

Izstīdzējis, smilšu bāls līkst pār dzelmi stāvs —
Tas jau ciema sērdienis, kalpa puika Klāvs.

Ko tu raugies, spulgaci, upes straumē dienu augu,
Saliec plaukstas dobumā, ievu ziedus tver?
— Tie nevaida ievziedi, bet caur dzidro oļu spraugu
Sidrabainu guvu zēns aši saujā ķeŗ.

It kā teikā zivju bars saulē nirst no krasta ailēm,
Un bez miņas rotājas Klāvs ar mazām strauta mailēm.

Bailēs spriņģo, asti sit zeltzvīne pa šauro murdu,
Rudi oļi neviz te, ūdens neplūst kairs.
Acīm sēri mirdzošām Klāvs drīz mana maili gurdu,
Bet tā, straumē palaista, baru nerod vairs.

Sirdī veļas auksta šalts, plaukstās līp kas glums —
Maile dzidrā Spriņģupē, viņš uz krasta skums.

Jo viņš redz: pa olnīcu līgo mājā tēva ore,
Jūŗas malas brauciens veikts, jūdzēm gaŗš un sūrs.
Vai tam vezma nēģis mīksts, vai ar apaļžaunu store?
— Ai, tur gada pavalgs viz — maija reņģu pūrs!

Un kā svētkos māte duŗ spožu simtu egles iesmā:
„Ēdiet mīļie, garžīga svaigā ēsma cepta liesmā!“

Bet pie galda sēdies Klāvs sēri viebjas reņģu zvīņās —
Skolā ejot, māmuļa dos tās pavalgam.
Augu ziemu viss būs viens — vai tur snigs, vai martā līņās —
Desmit reņģu maltītē tikko iznāks tam.

Tur kā maile krastmalā būs viņš vientuļš, vājš,
Jūtot, ka uz mēles svils reņģes gruzdums sājš.

2.

Lazda kuplo smiltainē, ražens koks zeļ pura rāvā,
Izaug niedres gaŗumā kalpa būdā Klāvs.
Meži lūpām klusumu, upes acīm dzelmes dāvā,
Kad no viņiem tālumos aiziet vīra stāvs.

Strauti upēs vilni veļ, upes dižā jūŗā līgo,
Klāvs no ciema aizlīgo alktā, apdaiņotā Rīgā.

Tur tam vaigi tāpat bāl, nauda saujā turas reti,
Bet kā putnu ziedonī dzīves alka ceļ.
Jo viņš jūt, ka mīla sen it kā sīraps stiepjas pretī
Tai, kas acīm zibšņainām dedzina un dzeļ.

Klāvs pērk rozes agrīnas un pie vaiga glauž —
Ziedā sārti sarmainā viņš tās elpu jauž.

Un kā mēness smaidu pilns Klāvs ar rozēm rokā klaiņo, —
Visas rūpju domas bēg, kad viņš smaržo tās.
Pēkšņi skarbas balsis dzird (sievas brauc, viz sidrabs spaiņos):
„Reņģes, reņģes, sanāciet, svaigas, žāvētās!“
Pēdjos brūnos santimus Klāvs kā glūdu laiž no pirkstiem,
Mājās reņģu kālu nes, cep uz sārtiem ogļu dzirkstiem.

Un ar visām asakām ēd viņš ēsmu kā bez sāta, —
Smarža sena, saldena kā no būdas nāk.
Drīz tā gaist, jo istaba rožu smaržas plūdināta,
Tajā reibis Klāva prāts alkt pēc daiļās sāk.

Krūtīs brāzmo straujums liels; elpu aizturot,
Brāž, viņš ielai nodimdot, mīļai rozes dot.

Drīz kā zarus ābele viņa paceļ ziedu rokas,
Klāvs tai blakus pieglaužas bāls kā rudens bērzs.
Reibā lūpām liesmainām strauji viņš tai pretī lokas,
Bet tā sāju elpu jūt, Klāvs kļūst pēkšņi sērs:

— Lauzts mans spožais cīņas šķēps — ļaunu dienu vajāts esmu —
Rožu smaržai nesu līdz lūpās stipru reņģu dvesmu.

Klusums daiļās sejā gulst. Klāva sirds sit dobju dimu:
— Kam es tvīku neprātīgs, ka tā manis alks?
Ielās ejot, spiež to nakts, un ar vakarvēju rimu
Pati debess apraud to — līņā lietus smalks.

3.

Klāvs ar roku Rīgai met, ielu aploks kļuvis šaurs —
Tam zem kājām putains zib bērnu dienās mītais maurs.

Balo brūnas krāsmatas, nokvēpušas gadu dūmos,
Kalpa audžu mūža kakts veļu mierā irst.
Gaŗām plūdo Spriņģupe, baltas putas veļot krūmos,
Ievas ēnā gulstas vīrs, rokas straumē nirst:

It kā teikā zivju bars saulē peld no krasta ailēm,
Un bez miņas rotājas Klāvs ar mazām strauta mailēm.

Kurts

Vecais vārnu baidītāj, melni raibais kurt, —
Smilgās purnam pazibot kārīgam un spožam,
Redzot tevi vāverei svaigās pēdas ožam —
Liekas elpa aizelšas, pēdas sāk tev gurt!

Neuzpūš ne austrenis, un pa baigo bulu
Apsēs pazūd vāvere, alkšņos vārnas spurdz.
Un kā ezis izspūris, noskrējies un gurds
Tu starp brūnām vībotnēm laidies zemē gulu.

Tā caur zariem šalcot vējš nevaid martā ass,
Kā tu gaudo, vecais kurt, raugot zilu vārnu,
Kas gar ausīm, kaitinot, brīžiem pasit spārnu,
Pirms tu muti plaši veŗ, aši aizlaižas.
— — — — — — — — — — — —
Uguns vērsmē elsodams kurts kaŗ sārtu mēli,
Balto ilkņu starpā tā it kā liesma plok.
Gurdiem soļiem lejā skrien, tveicē rāvu lok,
Žāvādamies izstaipās, ierejoties žēli.

Skrējiens veltīgs. Zaķis ruds stigā zuda sen,
Dzilna dzeņa dobumā ielīda aiz bailēm.
Tikai vārnas lido vēl pāri koku smailēm,
Un ar spalgiem rējieniem kurts tās trenc un dzen.

Pazib sakults mākonis. Pērkons sašķeļ bulu,
Ausis stāvu saslien kurts, sēra smaku ož.
Asti rāvis kājstarpē, bailīgs mājup jož,
Jūtot pēdās sekojam kaut ko drausmu, trulu.
— — — — — — — — — — — —

Bailēs baisi drebēdams, ceļu taisnāko
Pārjozis, tu sviedros slapjš manas rokas laizi.
Silē putru leju tev, sviežu kaulus, maizi,
Izkarsis un izsalcis loc kā upi to.

Pēc tam purnu saviebis, atkal naidā sirdzis,
Izskrej tramīgs pagalmā, dobju duņu rej.
Tur kāds svešnieks klusi nāk tuvu sētmalei,
Un kā pūķis skrej tam klāt, zobus nikni ņirdzis.

Nelaimīgā dienā tev vēries mūža taks —
Putni, zvēri, ļaudis bēg, kur sper soli ļaunu.
Savas dienas vadījis apkārtnei par kaunu,
Spokains gaudo ceļmalā vēl jo vecs, jo traks.
— — — — — — — — — — — —
Maija miglas mākuļos rīta zvaigznājs dzisis,
Pāri apšu pudurim ausmas sārtums kurts.
Un pie stumbra rasā guļ izspūris mans kurts,
Galvu smagi cilājot, gaudo izsamisis.

Nerej viņš, kad priekšā strazds knābī tārpu skauj.
Raug — jau droši vārna skrien, rauj tam acu zīles.
Bet uz puma stingušā tekā mirdzošs sīlis,
Un pēc zara pazari svilpju skandums rauj.

Nu pēc gaudu laika sāk gāršā dziesma vīties,
Un tu nejūti, kāds prieks apkārt tevim stāj.
Guli smilgās rāms, mans kurt, vārnu baidītāj, —
Vairs ne sapņos nespēsi putnam parādīties.

Pirtnieka dzīras

Pļavā, kur mārki un vītoli miglājā sviedro,
Sodrējiem kvēpusi pirtiņa dūmeni slej.
Gumzaini dūmi kūp viegli pār apvārsni ģiedro,
Pirtnieks žauj gaļu un ūdeni akmeņos lej.

Varens viņš pērājs — ar spaiņiem sāk siltumu mērot,
Apini galvā un uguni saujā traks tveŗ.
Tikai kad ceri sāk sprakstēt un sarkani zvērot,
Slotu viņš cilā un ūdeni aumaļām dzeŗ.

Satvēris dunci un nogriezis sivēnam ausi,
Istabā ieiet un talcniekiem garšot to sniedz.
Ziedoša gaļa kūst mutē un putās šņāc kausi,
Rasainos ceļos iet mājup skaļš noreibums liedz.

Mēness kad, pakāries vītolā, raugās uz pirti,
Garojot saldi nāk sievas un matpīnes sien.
Bērni ap māmuļas kāznaktī stādīto mirti
Sēdušies brīnās, līdz gultā ar runci migt lien.

Dziesma vēl noskan, kas pūcei liek iebrēkties zarā.
Beigās sauc talcnieki: „Pirtniek, ej raudzīt, — tev žūst
Gaļa jau pilot līdz kaulam!“ — Bet atsauc viņš sparā:
„Pažūs vēl brītiņu — mīksta kā plūme tā būs!“

Izdzeŗ viņš alu un pēkšņi jūt gruzduma smaku,
Ārā skan spraksti, viņš spurains trauc raudzīt — deg pirts!
Sievu bars kliegdams tveŗ ķipjus un izsmeļ drīz aku,
Nelīdz vairs strūklas — jau siena sāk sabrukt un irt.

Bērni lec kaili un runcis met kūkumu skriedams,
Izbailēs drebot, kad ugunis mākoņus lok.
Nobāl pat mēness un, nešus pār gunsgrēku liedams,
Sarkans kā zemene liesmainā mutulī plok.

Virsotnes gaismodams uguns vij sarkanu vītni,
Drupās blenž pirtnieks un sejā tam atblāzma kvēl.
Baigi skan sieviešu raudas pār mežmalas mītni,
Izkūp kas dūmos, ka skaidas pat nepaliek vēl.

Degošie vakari

Ai cik daudz dailes ir vakara kvēlumā,
Diena no dārziem kad atvadās cēlumā!
Saulrieta mirdzumā tālumi viļņojas,
Plaši un teiksmaini debesis ziļņojas.
Pļāvējs, kas karstumā sviedroja aumaļiem,
Izkaptī atspiedies raugās pār pļavmaļiem.
Bites tam apkārt skrien gaisīgi dūkdamas,
Medu no kupošā dābola sūkdamas.
Kalngalā saule zvīl purpurā grimusi,
Austrumos izkāpj nakts miglājos dzimusi.
Rītam un dienai ar pūlēm bij sakari,
Mieru nes ugunīs degošie vakari.
Celties pār miglu tīk svinīgā cēlumā,
Nemaņā ielidot saulrieta kvēlumā.

Dienas un darbi

Svēta putna gaitā laidās
Diena skanīgā.
Nu jau ievainota svaidās
Rieta kvēlē tā.

Stiebriem zanot pļavu zāles
Vālos krita daudz.
Vakarā vēl rakstā vāles
Strauta lejā klaudz.

Tur kur linu lauks reiz bija,
Zārdā smaržo sēks.
Briedumu ar nāvi mija
Saules dienas spēks.

Jau aiz auzu laukiem daiļiem
Nelūgts viesis stāv —
Sarkanas kā sekstes gaiļiem
Apšu lapas blāv.

Rāvas koks

Teic, kāda dīvaina un neprātīga jausma
Tev lika muklājā laist saknes, rāvas koks?
Spīd ūdens visapkart tik brūni melns kā spoks,
Plēn zvēru izmīts taks kā neredzēta drausma.

Caur miglas mākuļiem neviena rīta ausma
Triekt vizmu nevarēs. Tik dzeltēns mēnesloks
Met starus ēnainus, kas grīšļa zālē plok
Un stumbru noglāsta kā tāla laimes pausma.

— Kas zemē varenā ir cieši ieaudies
Līdz pašiem dziļumiem ar izturīgām skarām,

Tas brīžos trauksmainos, kad vētras sacelsies,
Gūs drošu uzvaru pār visām posta varām.

Kas niknos negaisos ir bieži rūdījies,
Tas zinās vērtību pat blāvam saules staram.

Kareivja nāve

Pret krastiem tālīniem drīz vedīs pulkus marts,
Rims ložu svilpieni un naida nemiers krūtīs.
Straujš dienu auļojums reiz klusu prieku sūtīs,
Pār zemi plosīto ies miera Bonaparts

— Bij pēdjā cerība. Tad pēkšņi cīņas starts
Uz brīdi norima, pulks stājās ceļa jūtīs.
Zils vakars sarkanu vēl plīvu meta rūtīs,
Un klajums kūpēja kā tīrums tikko arts.

Te sāpēs skanēja kāds baisīgs sauciens klajos,
Un cirtās dvēselē kā zobens izmisums.
Stāvs slīga neziņā. Bet laukos bezgalajos

Kā pērkons dārdēja vēl drūmi mākoņjums.
Ar kaujas ugunīm tur dega dienu sārti,
Bet lielai uzvarai jau vaļā vērās vārti.

Māte ar lāpu

Kas gan tik zeltaini spožu met gaismu
Veļu nakts rītā ap sešiem?
Lāpa kā pūces acs tumšo šķeļ baismu,
Kūtī iet māte ar nešiem.

Lopi kā ezerus starainas acis
Paveŗ un vizmu redz augot.
Telēns, pie redelēm brīnumā placis,
Purnu liec, dzērienu raugot.

Māte gar bijīgām rindām iet žēla,
Noglāstot telēnam pieri.
Dūcot kā miglāju kamene vēla,
Slauktuvē straume drīz ierit.

Un pirms vēl laktā nav modušies gaiļi,
Agrīnais solis jau cauri.
Māte ar lāpu un slauktuvi daiļi
Aiziet, kur salnā viz mauri.

Jumja vasara

Lēpu lapu papuvei pārsēj saule mirgu,
Zemes rūgums ziedonī pirmatnēji gurdz.
Vadi ātri, arkla vīrs, ārei pāri zirgu! —
Rūsgans akmens krāsmatās grīļojoties urdz,
Zem tā raugi palienam savu Jumi spirgu.

Kad kā svētku vainagus stiebri vārpas pin,
Jumis jāj uz siseņa vērot jauno briedu.
Kur tam straujos lēkšņos zirgs vieņu vārpu min —
Nakti salmā uzziedam zeltainu redz ziedu,
Rītu zalga dujvārpa saules dzīras svin.

To ierauga meitene, pļaujot brango druvu,
Laimē aši plūc un vij vārpu vainagā,
Dej līdz klētij gavilēs, kaŗ pie sienas guvu.
Spožāka par daiļavas dzintarmatiem tā,
Sola vārpas radējai mūža prieku tuvu.

Līgo saule launagā, Jumis bailes jauž —
Švirkstot zilām izkaptīm, biezais zēlums saplok.
Viņš, starp kūļiem bēgot drūms, pļautās vārpas glauž,
Kļuvis ēnains, kļuvis kails senais miežu aploks.
Un viņš iedzīts statiņā baiļu miegu snauž.

— Atcel vārtus, māmuļa! Ļaudis pārnāk dzīrās —
Graudi klētī guldīti, vainags vadzī kārts.
Jumja sargāts āra darbs briedai pretī īrās —
Pāŗos rudzi uzbrieda, griķis kļuva sārts,
Pāŗos kublā apinis miezi skūpstīt dzīrās.

Daiļai, rodot dujvārpu, prieks bij liegi vārs,
Šoruden tā aizlīgo jau pie arkla rūķa.
Kad ap saltiem Miķeļiem savests beigu pārs,
Jumis nolien apcirknī graudus glābt no pūķa, —
Apkārt veļu elpā zviln viņa ietais ārs.

Zvaigzne pār ezeru

Rasa

Skreitelīšu lapu delnas
Sidrabainas rasas pilnas.
Pāri mežiem ogļu melnas,
Spārniem švīkstot, laižas dzilnas
Baudīt dzestro rīta malku.
Sen jau es pēc veldzes salku,
Klīstot putekļainos ceļos —
Nu kā dzilna, nu kā dzilna
Spirdzinošā rasā veļos.
Sirds ar jūsmu plūdo pilna,
Lai ar putniem sagaidītu
Dižā dziesmā jauno rītu.

Rīta dziesma

Margot margo, vizēt viz rīta svaigumā
Sidrabaini tīmekļi rasas pilnās smilgās.
Miglas loki paceļas ziedu zaigumā,
Krimildiņu biezumā, lēpu maigumā —
Un jau gaisi austrumos zalgo kautrās ilgās.

Raug, no jūŗas saule peld aiŗiem zeltainiem,
Veŗas paši, neveŗot, baltie miglas vārti.
Pelēks ciems māj pakalnē liepu vēdekļiem,
Krāšņiem ziedu biķeŗiem sniedzas pretī tiem
Rasas pērļu sidrabā rožu dārzi sārti.

Aši pazib daiļava ziedu krāšņumā,
Zīlēdama pumpuros sava mūža viesmu.
Grezna, grezna magone ziedu purpurā,
Daiļa, daiļa meitene zīļu vainagā —
Lokās liepu galotnes, kad tā daiņo dziesmu.

Pār deviņiem novadiem tālu skaņas skan,
Ceļot cintī cīruli, ceļot lakstīgalu.
Dzidrā aiju skandienā viegli paliek man —
Šķiet, no upju atvariem balsis augšup zan,
Uzburdamas līganu senu dienu čalu.

Kam es skumu dziedādams? Dziesmā līksme mīt —
Guļ aiz trejām atslēgām zelti tautas pūrā.
Sākt ar ašķu sauju drīz rūsu notīrīt,
Lai var kamols retenais pavedienu vīt —
Vienu galu Daugavā, otru Kuršu jūŗā!

Dižai dziesmai galotnes līdzi līgojas,
Milži kalni mostoties spēka joņos brāzmo.
Burvju vārds ir atminēts, zudis dzestrums ass,
Dienas plūdums ciematos plaši atveļas,
Kad pār tekām nemītām senie stari blāzmo.

Zāļu nakts

Pušķoju pagalmu, darīju alu,
Atvēru šovakar visus trejus vārtus —
Pa vieniem gani nāca, pa otriem līgotāji,
Pa trešiem Jānīts jāja ar margotu kumeliņu.

Stādīju ozolu pagalma vidū,
Nu deja, dziedāja ap viņu ļaudis.
Kad dancojot kāju spēra — rit zīlītes šur un tur,
Kad dziedāja Jāņu dziesmu — visi zari nolīgoja.

Dēlieši, dzerdami rudaci alu,
Līgo kā krāčainas Daugavas straumes.
Stīgotais ievu medus, pēdējā pūru maize,
Ķimeņotas siera ripas — visa gana šovakar.

Līgoju, dancoju, visu cauru nakti,
Līdz gaiļi dziedāja sidraba luktī.
Lēni, lēni gaisma plūda pār pagalmu ielejā —
Tur Jānītis aizlīgoja līdz jaunai gadskārtai.

Dzimtenes lukstā

Aiz grīšļainām pļavām, aiz stiegrainiem puriem
Mans dzimtenes luksts guļ kā sargāts no buŗiem.
Starp ciņiem tur maldījos kādreiz es — gans,
Nu mani še atvīlis jūlija tvans.
Sarkst brūklenes priekā, līkst bijīgi kalvas,
Sniedz sensenie draugi man diženas balvas.

Strauts iedeva malku, ko slāpes man remdēt;
Pie atvara veda, kur putekļus gremdēt.
Bērzs vainagu deva, pār pieri ko pārklāt,
Kad šūpojos jautri ar cielavām kārklā.
Bet pienene — pūku, ko mākoņos laist
Un lidot tai līdzi uz kalniem, kur gaist
Mans maldīgais gājums pa stiegriem un dumbriem,
Gar rāvainiem grāvjiem un kraupjainiem stumbriem.

Ai laimīgā mala, ai bagātais lukst! —
Sirds cīruļiem līdzi man priecīgi pukst
Kā zēnam, ar rīksti līdz mākoņiem gaŗu,
Kad pļavmalā ganīju gosniņu baru.
Es jūtu še draugos ik zāli, ik koku,
Kā bēglis pie viņiem es atnācis ploku.

Mežos

Ja brīži dīvaini, kad apnīk saules stari,
Pār klajiem līdzeniem kas gaŗas strēles slij —
Tad mežos izeju, kur koki koku mij,
Brist tumšos biezokņus un vadīt novakari.

Kad sirmās galotnēs sāk starot zvaigžņu bari
Un slaidās pazares jau zilas ēnas vij —
Dzied lakstīgalu daudz vēl pāri pusnaktij,
Šķiet, mīlā mulstošā pat apkampties grib zari.

Tur maldugunis māj, tur ļauni smiekli līst,
Tur zalgās papardēs vējš stāsta noslēpumu,
Pa tekām viršainām kad melni rēgi klīst.

Pleš lapu vainagi pār visiem stumbriem jumu —
Tos apvij apiņi ar zvārguļainām stīgām,
Viss augšup paceļas pret tālēm bezgalīgām.

Pavasaŗa ceļos

Rīts vizmo palos un sirds mana ilgās —
Kādēļ vēl kavējies gājienu sākt?
Saule jau iedegas debesīs zilgās,
Sili un vēŗi sāk dīvaini šņākt.

Ceļi tik plaši un apvāršņi silti,
Ūdeņi valganu dzestrumu dveš.
Iesim pār trūdošām lapām un smilti
Lēni pa tekām, kur pretī māj mežs.

Saņemsim jūsmu, ko aprīlis pārnes
Vizošos kalnos, kad ziemelis zūd.
Klaigājot skaļi un vicinot spārnus,
Dzērves, lūk, mākoņos pāri mums šļūd.

Nejautā mani, kur ceļojums stāsies,
Zibošām pēdām jel nāci man līdz
Ceļos, kur spožas no bērziem pil lāses,
Pretī kur valgani viesuļi stīdz!

Tu nezini

Tev stāvs kā strauja liesma mijas,
Tev stāvs kā dzestra straume skrien,
Bet vēl tu nezini, ka vijas
Ap tevi dziesma man arvien.

Kad starojošo domu varā
Es gaisos dzirdu gaviles —
No ziemeļiem šai novakarā
Man tavu elpu vēji nes.

Un tavām māsām — zīlēm žiglām
Es stāstu vēstis vientuļās.
Jau zīles jautri zūd aiz miglām, —
Ļauj, plecos lai tev sēžas tās!

Kad pusnakts vējā oši lokās,
Rēns lietus sāk pār vaigu līt —
Es jūtu glāstam dzestras rokas
Un saucu tevi, Maigulīt!

Bet miegs ar sapni tevim mijas —
Pār magoņlauku zīles skrien.
Un vēl tu nezini, ka vijas
Ap tevi dziesma man arvien.

Rīta debesis

Pār ēnainiem apvāršņiem saulstarus ausma
Kā zeltainus vainagus vij.
Drīz zilganās debesīs zudusi jausma —
Kāds pusnaktī tumšums tur bij.

Smaids, mulsums un gaisma tev atstaro vaigā,
Kad paveries sejā tu man.
Es sadzirdēt pūlos, vai balss tava maigā
Kā vakar vēl mīlā vien san.

Šķiet — dvēsele tava un saule šai rītā
Tik vienādi mainīgas ir.
Te dievišķi skaidra, te nejaušā spītā
Tā miglājus priekšā sev šķiļ.

Es — mākonis esmu, kas gaišumā tavā
Kā neziņā ceļas un plok, —
Jo mīla ir atvars, kas dziļumā savā
Šo dzīvi bez nopūtām rok.

Balta puķe

Balta puķe zelta lapām zilā dzelmē gail —
Es tai maigi pretī liecos, bet to plūkt man bail.

Zalgo līča zāles
Puķes ugunīs.
Liegā lokā vilku vāles
Lēni līdzi trīs.

Otrā krastā daiļa meita gaišu vaigu gail —
Viņas tuvuma es alkstu, bet to saukt man bail.

Viņas acīs zaigo
Zieda kautrums kluss,
Kad pa rieta vizmu baigo
Vēro klajumus.

Aiziet daiļā naigu gaitu, tikai baisi gail
Balta puķe zilā miglā — man tik bail, tik bail!

Viļņos ēnas lokās
Miglas svilpji smej —
Sniedzu liegi puķei rokas
It kā meitenei.

Ogle

Straujā izbrīnā nenosodi, daiļā,
Zēnu, kas arvien licies kluss un kautrīgs,
Nu kā vētra skaļš uzsauc vīra sparā —
Nemoki mani!

Zinu — domā tu: lai gan tam pret mani
Līksmi skati skrien it kā putni saulē,
Tomēr baiļu sirds aša samulsumā
    Pelēka ogle.

Bet tu vienīgā ogli mainīt vari —
Sārtā viņu nes, liesmas pāri loci.
Strauji tiekdamās tevim pretī viņa
    Purpurā kvēlos!

Nekavējies vairs, skumji paliks vēlāk —
Kautrais pielūdzējs pagurs dziļās sāpēs.
Vējos nesta drīz kvēlei lemtā ogle
    Izplēnēs pelnos.

Pielūdzējs

Meiten, acīs ļauj spoguļoties tavās —
Acīm piemīt spēks uzplūdināt prieku,
Kāds man, pirmo reiz mūžā raugot sauli,
    Necēla krūtis.

Rietu gunis tev matos atstarojas,
Spožā sejā jau spulgo rīta ausma.
Dienā tumstošā, tevi raugot, gaišums
    Žilbina acis.

Kā no klintīm strauts, pāri krastiem plūstot,
Lēznā ielejā atrod straumju rimu —
Stājas domas man, stājas naskie soļi,
    Mīļā, pie tevis.

Nakšu klusumā liegi vārdi šalko,
Elpas gurdi trīs, sirdīs joņo neprāts.
Tavās lūpās tad es kā bite sūcu
    Medainu sulu.

Milža spēki briest nemitīgi krūtīs,
Kad tu pieskaries raitām burves rokām,
Pāri naktīm šām tālos saules kalnos
    Cel mani augšup.

Zīmes mēnesī

Dusošām ābelēm pāršalc vēju šūpas,
Mīla no pasaules ceļas debesīs.
Mēnesī ieraugu mīlētaju lūpas,
Skūpstā kas kaislīgi sakļaujoties trīs.

Zvaigznāji, raugoties ļaužu mīlā kautri,
Redz mani vientuļos dārzos klejojot.
Norauju ābolu, plūcu puķes jautri —
Šonakt es gribu šos augļus tevim dot.

Tevim es noplūcu, mīļā, rožābolu —
Abi no viena lai kožam tuvi mēs.
Ja vēl bez augļiem tev laimē daudz ko solu,
Neticot klusa slēp seju asterēs.

Zvaigznāji pazūd aiz rīta padebešiem,
Skumji mēs nomodā logā skatāmies.
Mēnesī ieraugām sievas ūdens nēšiem,
Kas drīz pār pasauli dzestras lāses lies.

Atvasaras puķes

Dieviņš vija zelta viju
Apkārt manu rožu dārzu,
Lai nenāca salta salna
Šai zemē ziedu traukt.

Vēji šņāca, lietus nāca,
Vēl zeļ ziedi vilnīdami;
Vēl vizēja zilas astras,
Ap tām zelta magones.

Saule sārta uzlēkdama,
Nobāl dienu tecēdama;
Puķe sārta uzplaukdama,
Nobāl dienu ziedēdama.

Vakar roze noziedēja
Vaska sveces bālumā,
Šorīt agri nobirdama
Zelta rasu mazgājās.

Rudens noskaņa

Kad gar palsiem kadiķiem es brienu,
Šķiet, ka zvans aiz miglas zvanītu.
Tur, kur rudens krēsla nodzēš dienu,
Redzu — dzilna cērtā granītu.

Lietus lāses līdzi dzilnas zvanam
Zaros dun un sāk pār vaigu līt.
Sērs es pāri miglai jūtu skanam
Senu dzīļu dziesmu, Maigulīt!

Decembŗa nakts

Jel izdzēs uguni, draugs, tumšo lauku baismā
Un raugi — decembrī nakts dienas gaismu viež:
Pret blāviem austrumiem sārts mēness ragus griež
Un egles apstaro kā torņus sniega kaismā.

Lai skropstās melnajās tev sarma ziedus šķiež,
Kad, elpu aizturot, tu veries zvaigžņu raismā.
Tās strauji uzliesmo drīz zeltainbālā gaismā
Un atkal izkvēlot tev tumsu sejā sviež.

Bet mani žilbina vien divas zvaigznes zaigas,
Caur gaisiem miglainiem kas sirdī liesmas met,
Kad tās kā brīnumā pār mani skatās maigas.

Un laimīgs saku es un atbalso pār klajiem:
— Šīs zvaigznes — acu pārs, kas manam raugās pret,
Kad jūsmu izlej nakts pār diviem mīlētājiem.

Ziemeļvējam

Kad, sarmas ziedus kaisot, tuvi tāli
Jauc debesis ar zemi sniegputens —
Es jūtu, ziemeļvējš, mans draugs un brāli,
Tavs glāsts pār vaigu pārslīd vēss un sens.

Es zinu jau — tu pirmais brauci kūmās
Un šūpļa dziesmu dziedāji pie rūts,
Starp melnām sienām ziemas naktīs drūmās,
Kad pavērās mans mūža ritums gŗūts.

Un vai es priecājos, vai jutu naidu —
Ap galvu nenorimsti pērslas jaukt.
Man tādēļ tik ar nicinošu smaidu
Un lepnu spītu tevim preti traukt.

Bet, raugot tālāk tikai skaudru gāli,
Man būs kā dzirkstij sniegā jāizkvēl —
Tad pāri brāžot, vējš, mans draugs un brāli,
Man kapa dziesmu draiski svilpo vēl!

Logs aiz kalniem

Kas aiz kalniem deg tā
Pusnaktīs ikbrīd? —
Ledus puķēm segtā
Logā svece spīd.

Sirds kā pērsla vēlas
Pie tā nama stāt,
Jo aiz gaismas kvēlas
Mirdz tavs mīļums, māt!

Maigi sniegus glāstu,
Turp lai vējš tos nes,
Vēstot sēru stāstu —
Ko še ciešu es.

Nopūta

Sērmūkslis ieaudzis simtgadu apsēs
Vārguļo, izstīdz, līdz nokalst.
Prieku kad nomāc posts, rūgtums un mokas,
Sējejs tāds nenāks, kas cerībām apsēs
Dvēseli skumjo kā lauku,
Lai tur vēl sazaļo sensenais plaukums.

Ko skaņu rokām — pat maigākā samtā
Pretī, šķiet, dzeltu ass akots.
Laime tik tāla, ka liekas — ak, kam tā
Ciešanas novels un, vēlīgi sakot,
Rādīs vēl ceļu, lai aizej
Gaŗām šim gŗūtumam, gaŗām šai raizei?

Viesuļu brāzmās pat ozoli saplok —
Ko gan sirds bēdās var darīt?
Ilgas gaist miglā un pelēks kļūst aploks,
Lūpas dveš gurdenu nopūtu arī.
Sērmūkslis paēnā nokalst,
Gaita top gurda un apstājas mokās.

Gaigalu dziesma

Zilu gaigalu pārs lizdu apraudot sērs
Laižas dziedot pār bangaino jūŗu.
Bet vēl bēdīgāks es, pilns kad vientuļa mērs,
To līdz dibenam tukšoju sūru.

Dzeŗot sveiciens lai tev, dziņa medīt kam kvēl
Ne ar mīlu, bet liesmainu bultu.
Bet vai domā, ka es sāpēs vaidētu vēl
Un kā gaigala spārngalus kultu?

Es to zināju sen — skūpsts ar glāstiem kad vīts,
Sirds kā reibdama līdzi kad dim tiem —
Mani pametot, drīz dosies rokās, kad rīts,
Citiem mīļākiem, kuŗu tev simtiem.

Un pret tevi tie trauks, kā pret rozi trauc trans,
Baudīt samtainās ziedlapās medu.
Bet, ja ziedā diennakt palikt prieks nava mans —
Vai lai šaubās es laimīgos vedu?

Zilu gaigalu pārs meldros lizdu jau auž,
Kad pār jūŗu ceļ saulstari tiltu.
Sen nav vīlusies sirds smaidiem, silti kas glauž,
Bet kas pilni ar maiņām un viltu.

Ko reiz mokas un prieks šaubās aumaļām veļ,
Bēg no krustcelēm viesuļu kultām,
Klusus apvāršņus rod, putni spārnus kur ceļ,
Un pēc posta top dzelžains pret bultām.

Kreilis

Smelt straumi, plaukstām saliektām kā kausiem,
Plūkt magoni, celt akmeni, lauzt zaru,
Skaut sievieti no padusēm līdz ausīm,
Un priekā plaukšķināt — to visu varu.

Reiz vīriem līdzi cirvi rokā tvēru
Un skaidu atšķēlu kā zelta loku.
Bet, sviedrus slaukot, vēros skatu sēru:
Es cērtu ačgārni, ar kreiso roku.

Reiz ņēmu sētuvi un rudzus ailēs
Es kaisīju ar vaļavīksnas loku.
Bet brokastlaikā atskatījos bailēs:
Es sēju ačgārni, ar kreiso roku.

Nu klausos — balsis skumjas meža zosīm,
Un darbā jūtu — ir jau rudens zvanīts.
Man plaukstas kraupjainas ka miza osim,
Trīs rokām stingri muskuļi kā granīts.

Bet atziņa kā rūgtens tvans kveld mētrās:
Nekā še nav, kas mani lepnu dara.
Kā vēzis straumē, vai kā vanags vētrās
Es — kreilis — atšķiros no vīru bara.

Draugs rudām acīm smej man pretī vēries,
Bet zila sieviete man māj: — Nāc, žēlais,
Ne sētuvei, ne cirvim nepiederies,
Man sirdī grimsti, tev šis spožums kvēlais! —

Bet vientuls iedomās kā straumē nirstu:
— Ja labo roku darbā vadīt spētu,
Es, cirvi tveļot, milža pili cirstu,
Par dārziem savas pliena druvas sētu,
Un zemi būtu iekaļojis es.

Burtnieka tālumi

Ārņu vēŗa brieži

1.

Lai viz liesmas, kur viz liesmas, Burtnieks liesmu zeltā spulgo,
Baltu puķu samta lapām pāri vaŗa viļņi gulgo.
Ārņu vēŗa krastmala mirdz kā ziedu vainags kvēls,
Un tu bijīgs apstājies, straujais meža mātes dēls.
Glāsti krauja bērza stumbru, skatiem pēti rauduvīti,
Zaļu niedŗu līča ēnā straumju lizdi kam ir vīti.
Lai zūd taks uz klajumiem, lai rit stundas ātri — lai! —
Gaitu vieglu, vijīgu līdzi zilai gaigalai.
Spurdžu vaŗš un ziedu sidrabs ievij tercēs raibas nītes,
Kad, uz rudakmeņa kāpis, vēro zalgās virsūnītes.
Raug, pār niedŗu klajumiem stāvs kāds ausmā pazib spožs —
Trejdeviņiem žuburiem paceļ ragus briedis možs.
Zeltvīļainus pūpolzarus redzot šķetru lapu kārklā
Mielojas, līdz putekšņaini zelti viņa purnu pārklāj.
Galvu ceļ kā mākoni viņš pie maija debesīm
Sadzirdot, ka sūnājā naska soļu rība dim.
Bikli ožot gaisa dzidri, līdz pat ceļiem upē iebrien,
Tad, ka ašas bultas tramdīts, aizjoņo caur meldru stiebriem.
Joņo, joņo, brīkšņi brākš un zem kājām ciņi slīgst,
Kad pret vēju staltradzis pazūd vērī valdonīgs.
Kam tu bēgi, zelta briedi? — Es tev pāri nedarīju,
Labāk zāļu kraujā sēdu, nekā tevim cilpu viju.
Burtniekmežu teiksmu zvērs, biklais briedi, pēdējais,—
Zinu — cik tavs nākums brašs, tik tavs cīņas skrējiens baiss!
Pāri līkšņiem, pāri dumbriem, vajāts sīva ložu spieta,
Neradīsi Ārņu vērī taku, kas nav ļaužu skrieta.
Pāri spraugām glūnošām šmīdro galvu augstu cel
Un uz mežiem vareniem ceļu cauri brīkšņiem šķel!

2.

Zeļ kvieši piesaulē deviņām vārpām,
Bet arājs sēri gar silāri brien.
Ik nakti mana viņš sējumu kārpām
Un vaino briedi, no vēŗa kas lien.

Cep, māte, kukuli kļavlapās tītu,
Ko viegli nēsāt, bet gausīgi kost,
Lai varu naski jau nākošu rītu
Uz Ārņu brīksnāju medībās post.

Pirms ausma kavējas kalnājos vēla —
Par mežiem taure kā pastaros skan.
Klau, zelta pakavi zvirgzdāju šķēla,
Ka tāli klajumi atbalsīs zan.

Ausu, ausu, brieži —
Medinieki jāj!
Samta kārkli, medus kvieši,
Miga jāatstāj!

Zīli māc jau biedi
Jaužot: lodes skries.
Dzenis, kaļot sausu priedi,
Uzsauc: saturies! —

Lūzīs tavi ragi,
Šāviens tevi ķers.
Bāļa bērni gaudos smagi,
Kungi dzīras dzers.

Raug, lēpu lapas kā ezerā šķiļas,
Un vilnis paceļas vijīgi smails,
Kad pāri Burtniekam briežmāte iļas,
No vēļa bēgot, kad izmisums gail.

Ap ausīm zeltainas gaigalas lido
Ik brīdi čivinot: tālu nav krasts!
Gan, jūdzi pārpeldot, vēzienos slidos
Tev svešā mežā būs patvērums rasts.

Aiz krasta venteri balsī rej spalgā,
Pār līci pārpeld un niedrājā brien, —
Bet raugot zūdam to tālumā zalgā,
Pie šautā staltradža smilkstot šurp skrien.

3.

Pēc gaļu nakšu klaiņām cik miegs ir rītā salds! —
Rūc akmens smags, krāc ūdens — viss liekas sapņu malds.

Te sadreb visi koki, un ausis pieglaudis
Buks baigām acīm vēro — skan rejās vēris viss.
Tad knaši pazūd miglā drīz zelta briežu bars,
Ka rasu nobirdina kā dimantus ik zars.

Briežu mātei mūklī
Iestieg dziļi gurns;
Dobjā simtu reju jūklī
Skaŗ to tramīgs purns.

Kamēr muti plaši
Atveŗ lūša suns —
Buku, kas to bada aši,
Panāk svina guns.

Elsdams smagi, sūri,
Šķeldams kārklājus,
Staltos ragus zemu dūris,
Meža valdnieks dus.

4.

Šauj, brašais medniek, vērī ko šaudams,
Tik buku staltradzi vien neaiztiec! —
To, lodes vajātu sūnājā kļaudams,
Skumt dienas nedēļas Burtniekam liec.

Vairs nedzied putni, tik vālodze vaida,
Un melnus ūdeņus zvirgzdupe veļ.
Trīs brieža bērni gar krastmalu skraida
Un bikliem brēcieniem klusumu šķeļ.

Ar samta purniem šķiŗ zeltlapu vēdas
Un naski auļojot miglājus jauc.
Zūd krastā māmuļas tramīgās pēdas,
Tik tēva taki vēl maldīties sauc.

Pie pura ciņa tie peļķi rod baigu,
Kur brūna spalva spīd rāvā kā bieds,
Kam pāri uzplaukst ar sidraba zaigu
Un vējā drebinās vīgriežu zieds.

Tik vēstnieks balodis dudina priedēs —
Ik brīdi spīgacis laimi jums jauks! —
Bet lielo nopūtu māte drīz kliedēs,
Kad pāri viļņiem šurp atgriezties trauks.

5.

Kam tu zudi, vasara? — Visi tavu kvēli mīl,
Sen jau taki dangainie apšu lapu gunīs zvīl.
Līdz ar dzērvju virteni slīd kad projām palaunags,
Skan caur krūmiem atbalsīs troksnis dimdinoši smags.
Vai tur kalējs pūru kaļ, vai kāds šķēpu rokā tveŗ
Burvju pili atrazdams, vaŗa vārtus vaļā veŗ?
Vīri sedlo kumeļus, staignā purā jož kā vējš,
Priedēs pēkšņi saklausās — atskan auru sauciens spējš.
Raug — aiz alkšņu žuburiem briežu pāris kauja rien,
Ceļas pakaļkājās nikns, ragus pretī krūtis slien.
Kas tur sausus zarus laužˇ? — Cīnītāji spalvu bož,
Priežu stumbrus dimdinot, mūkli jaucot brīkšņos jož.
Pāri dūkstīm dziļākām aši pārskrien staltais zvērs,
Trencot viņu, akacī nogrimst pēkšņi kumeļš bērs.
Jātnieks sakni satvēris vēl no dūņām galvu slej
Un kā ūpis vaidus veļ pāri rietu mežmalei.
Neatskan caur miglājiem pretī vairs neviena balss,
Tikai brūnos ūdeņus sastindzina pirmais sals.
Elpā sildās vīrs un jūt: nav vairs ceļa atpakaļ, —
Vējpūtaina rudens nakts stāvu ledus važās kaļ.
Tikai egļu puduŗos, kas caur miglu zarus vij,
Slepšus brūnas vāveres zelta riekstiem skaļi mij.

6.

Pār tumšiem apvāršņiem saulstarus ausma
Kā zelta pīpeņu vainagus vij,
Līdz zilās debesīs zudusi jausma,
Cik naktī vaidu un briesmu še bij.

Tik bērzu atauga nošalko baismā,
Kraukš naktī salušais ūdeņu stikls.
Starp baltiem stumbriem drīz zilganā gaismā
Slej ragus dzeltēnus briežu pulks bikls.

Skan pāri mežgaliem samtaina taure, —
Kas tanī klausoties projām var skriet?
Te, jaucot pulku un vējmātes aurus,
Caur zaru zariem skrien tērauda spiets.

Kā pērkondimdā un zibeņa gaitā
Pulks, ledum sprēgājot, palejā brāž,
Bet ložu lapsenes skrējienā raitā
Dzeļ asi bukus un dūksnājos gāž.

Vēl pablenž acīm tie niknām un drūmām
Uz peļķi, gūsta kur mednieku vilts.
Tā Ārņu vērī pēc nedienām kļūmām
Zūd mūžos diženā staltradžu cilts.

7.

Piekūst irbe tecēdama, rauduvīte peldēdama, —
Briežu māte nepiekusa staignus purus bradādama.
Šonakt Burtnieks, lauskim kaļot, ledus grīstēm straumes sies,
Un aiz trejdeviņām upēm, sērsniem skanot, viņa skries.
Ziemeļvēji, kas reiz briežiem pavasaŗos kūmās brauca,
Iežūžoja, ieloloja, šūpli kāra, pēdas jauca —
Kaisīs sniegiem visas dūkstis, vēŗa kokus drebošos. —
Nāves ciņus asiņainos marta pali noskalos.
Maija naktīs pieguļnieki sēri paudīs senās teikas,
Dižiem meža valdiniekiem sūtot viņā saulē sveikas.
Lai vēl lakstīgalu dziesmās trīcēs vēris, skanēs purs —
Seno dienu varenību neviens vīkšējs neatburs.

Burtnieka apvāršņi

Stīgo kokles, vēja māt, lai zan ziemeļapgabals,
Pašķir ceļu, Ausekli, spožs lai staro Rūjas gals!
Ziedos teka sapinas, auzu lauks veļ kuplu veldri,
Rītu vēsta gaigala, dziesmā notrīc krasta meldri.
Smilšu rozā uzkāpjot, priekā skats man strāvo viss:
Mostas Burtnieks, spodracis!
Un pār viņu apvārsnis
Atvizmo kā Dieva nams simtiem spraišļiem, tūkstoš velvēm,
Kad viņš mežus vaļā sedz un no aizezera dzelvēm
Tā kā siekstu zeltainu sauli bangām pāri ceļ.
Stari, šķeļot plašumus, bālās miglas dzelmē veļ,
Spārniem straumē atspīdot, svētot rītu, laižas zosis,
Krastā rasu birdina it kā ziedus mirdzošs osis.
Smuidrās niedrēs trizuļo sērā balsī rūsgans gaurs,
Pāršalc odu dūkoņā glīvju sekstēs grimis maurs.
Klusi viļņi smiltis kuļ.
Rāmā straumju vienaldzībā
Slēptā milzu kaislība modīsies reiz palu rībā.
Tālu vēju apšalktam krastā lielas ilgas dzimst:
Kaut reiz vīrišķībai man, spēkam ziedošam, kas grimst
Posta alkās tā kā tev, būtu bangu spars un drosme,
Ko es mīlu, varenais!
Sākās dziļā mīlas rosme,

Kad man māte, vedusi kapos, kur dus radu ģints,
Plecos ceļot, rādīja: „Raugies, ezers viz zem klints —
Pils tam margo dibenā, kas no ūdens klajiem mikliem
Augšup krastos celsies reiz, skanot koklēm, vizot stikliem!“

Tavu dziesmu iedvesmēts, bradājot, kur straume zvīļa,
Jutu es, cik dibenā zeme valgana un mīļa.

Tavu teiksmu iedvesmēts, peldot pāri dzelmi baigu,
Jutu es, cik dziļumā ūdens rit ar spēku maigu.

Tavu mīklu iedvesmēts, jājot ledus kārtu biezu,
Jutu es, cik saudzīgi lauskis gālē izcērt iezu.

Burvestību iedvesmēts, airējot pār bezdibenu,
Jutu dunam atvarā šalku glāstošu un senu.

Šorīt saule ūdeņos zeltainzaļus velkus auž,
Šorīt plaksti valganie straujāk seno mīlu jauž.
Rīta dzidro vēsmu skauts reiz pēc allažības klizmām
Tavās putās skalošos, ļaujot sevi viļņu vizmām.
Aijā, aukle maigākā, žūžodama daiņu to,
Ko tu šalc, kad dvēseli nes uz gultu beidzamo!
Aizmidzini svētlaimē jel pēc maniem ausmas priekiem,
Aizšūpo pie dzelmju pils apburtajiem dziesminiekiem,
Ūdens māte, svētākā!
    Kad virs straumēm rožains rīts
Kvēlā vērsmē iedegsies, bezgalīgos staros vīts —
Slavu dziedās putnu pulks: It nekas nav ausmā miris,
Tāles spulgo saskaņā!
    Bet kur sēklis niedrēs iris,
Ošu laivas daiļavas baltu puķu krastos dzīs,
Spīdēs pati dzelmju pils, kad tās greznas vijas vīs.

Tur kur viļņi putojas kapu krasta vaļņos sārtos,
Puķēm rokās māmiņa ieies sēros vaļa vārtos.
Manām māsām pastarēm kapus vizbulītēm klās,
Un pār krauju ezerā slīdēs acis skumīgās.
Mātes elpa gurstošā līdzi ziedu smaržām tvanēs,
Kad tā manu vārdu sauks, bet ne šalka neatskanēs.

Burtnieku kapsēta

Ezerā krūtis tev atstaro — iesārta radze un māls.
Vasarā miglu pie kājām pār viļņiem met Zilaiskalns tāls.

Virsotnē ozola šķirstus vij sakņainā tīklā,
Smiltainē ieaudzis, aizmūžīgs alksnis un bērzs.
Nometies ceļos raud, vērdamies mūžības mīklā,
Ēnā pie ķērpjaina krusta kāds dievlūdzējs sērs.

Ezerā krūtis tev atstaro — iesārta radze un māls.
Rudenī miglu pie kājām pār viļņiem met Zilaiskalns tāls.

Lietū raud birdamas lapas un vēlīnās rūtas,
Smiltīs dun lāpstas, kad vasarai mūžs līdzi vīst.
Smaržas vēl gaisos kā simtgadu dvašas kūp gļūtas,
Tumsā šķeļ mirušie kapus un ciematos klīst.

Ezerā krūtis tev atstaro — iesārta radze un māls.
Ziemā sviež puteņus spožus pār klajumiem Zilaiskalns tāls.

Koku un kupenu veidotās teiksmainās grēdas
Blāvo kā cilvēku neuziets pirmatnējs gals.
Ceļiniek, necel pār žogu uz kapsētu pēdas —
Klusums var drausmīgāks būt kā vētras visniknākā balss!

Ezerā krūtis tev atstaro — iesārta radze un māls.
Saulgriežos ūdeņus trakus pie kājām sviež apvārsnis tāls.

Bangainais ezers no radzes cērt varenu strēli, —
Putās peld galvaskauss, saknēm to melnalksnis vij,
Iejūkot ūdeņos, zari vien iešmīkstas žēli.
Rītu svešs dievlūdzējs jautā — vai pali reiz bij?

Ezerā krūtis tev atstaro — iesārta radze un māls.
Vasarā miglu pie kājām pār viļņiem met Zilaiskalns tāls.

Saturs

Lapp.
Brīnumu Dievs **3**
Laima
Māŗas zeme **4**
Rīga dimd
Kraukļa gadi 7
Kauguru bajārs 12
Tālumu jājēji 20
Mūži un maiņas
Arājs kapa kalnā **30**
Vēlā viešņa
Sērdienis **31**
Ōda **32**
Ceļmalas ābele **33**
Reņģu ēdējs **34**
Kurts **36**
Pirtnieka dzīras **37**
Degošie vakari **38**
Dienas un darbi **39**
Rāvas koks
Kareivja nāve **40**
Māte ar lāpu
Jumja vasara **41**
Zvaigzne pār ezeru
Rasa **43**
Rīta dziesma
Zāļu nakts **44**
Dzimtenes lukstā
Mežos **45**
Pavasaŗa ceļos
Tu nezini **46**
Rīta debesis
Balta puķe **47**
Ogle
Pielūdzējs **48**
Zīmes mēnesī **49**
Atvasaras puķes
Rudens noskaņa **50**
Decembŗa nakts
Ziemeļvējam
Logs aiz kalniem **51**
Nopūta
Gaigalu dziesma **52**
Kreilis
Burtnieka tālumi
Ārņu vēŗa brieži **55**
Burtnieka apvāršņi **59**
Burtnieku kapsēta **61**